

SOTILASPOIKA

SOLDATGOSSEN

1/2023
24. maaliskuuta

Sotilaspoikien Perinneliitto ry:n julkaisema lehti, 32. vuosikerta – Tidning utgiven av Soldatgossarnas Traditionsförbund rf., 32. årgång

Maavoimien tervehdys sotilaspojille ja pikkulotille

Arvoisat Sotilaspoika-lehden lukijat. Tuon kirjoitukseni välityksellä tervehdykseni sotilaspojille ja pikkulotille. Samalla osoitan kunniaa ja kiitollisuutta kaikille niille miehille ja naisille, jotka olivat Suomen kohtalon vuosina pelastamassa Suomea. Kiitän siitä sotien jälkeisestä työstä, jolla Suomi rakennettiin yhdeksi maailman parhaimmaksi maaksi asua ja elää. Me nykypolvet olemme teille paljosta velkaa. Hyvinvointimme perusta on myös teidän työnne ansiota.

Sotavuodet olivat Suomelle raskaat. Suurhyökkäyksistä huolimatta niin rintama kuin kotirintama kestivät horjumattomana sodan kriittisimmätkin vaiheet. Suomi säilytti itsenäisyytensä vaikeissa olosuhteissa taistellen ja koko kansakunnan voimavarat äärimmilleen ponnistaen. Jokaista tarvittiin, niin nuoria kuin vanhempia tukemaan puolustustaistelua käyvä Suomea. Omalla tärkeällä panoksellaan sotilaspojat ja pikkulotat vapauttivat miehiä rintamalle torjumaan itsenäisyyttämme vaarantavaa uhkaa.

Voittajavaltioiden saneleminen välirauhan ehtojen perusteella Suomen hallitus joutui marraskuussa 1944 määräämään niin suojeluskunnat kuin Lotta Svärd -järjestön lakkautettavaksi. Tähän hetkeen päättyi niin sotilaspoikatoiminta kuin pikkulottien toiminta. Se merkitsi monelle samalla rakkaimman ja yhteiskunnallisesti tärkeimmän toimintamuodon päättymistä.

Tänä päivänä sotilaspojilla ja pikkulotilla on suomalaisessa yhteiskunnassa se arvostus ja kunnioitus, joka heille kuuluu. Valitettavasti keskuudessamme elävät sotilaspojat ja pikkulotat ovat myös kokeneet aikoja, jolloin yhteiskunnallinen asenne heitä kohtaan oli hyvin toisenlainen.

Sotien jälkeen suomalaisessa yhteiskunnassa lotista vai-

ettiin lähes puolen vuosisadan ajan, kunnes lottien tekemän työn arvostus heräsi ansaittuun arvoonsa 1990-luvulla.

Sotilaspoikaristin valmistuminen vuonna 1991 käynnisti puolestaan sotilaspoikien tärkeän perinnetoiminnan.

Jotta sotilaspoikien ja pikkulotien työn merkitys ja arvostus eläisi jatkossakin, on tärkeää, että Sotilaspoikien perinneliitto ja Suomen Lottaperinneliitto välittävät omalla aktiivisella toiminnallaan oikeaa tietoa nyky-Suomelle. Tällä tärkeällä työllä säilytetään sekä sotilaspoikien että pikkulotien muistoa ja henkistä perintöä niin nykyisille kuin tuleville sukupolvillekin.

Arvoisat Sotilaspoika-lehden lukijat, Ukrainan sota on osoittanut maanpuolustustahdon merkityksen yhtenä vahvana puolustuksen kulmakivenä. Me haluamme maavoimissa kasvattaa nuoria varusmiehiämme ja vapaaehtoisia naisia siten, että jokainen tekee oman osuutensa vaikeissa olosuhteissa, antamatta periksi ja asettamalla yhteisen edun oman edulle, niin kuin sotiemme veteraanit, lotat, sotilaspojat ja pikkulotat tekivät. Tämän päivän yhteiskunnassa ja välillä hyvin yksilökeskeisessä sellaisessa, me kaikki tarvitsemme tänään ja tulevaisuudessa, tuota samaa yhdessä tekemisen henkeä, jota he edustivat.

Toivotan teille kaikille lukijoille oikein hyvää tulevaa kevään aikaa.

Maavoimien esikuntapäällikkö
Kenraalimajuri
Jukka Jokinen

Kuva: Puolustusvoimat

Professori Pentti Seppälä palkittiin korkea-arvoisella kunniamerkillä

Viime joulukuun itsenäisyyspäivän aatto oli turkulaiselle professori **Pentti Seppälälle** merkityksellinen ja ikimuistoinen. Ritarihuoneella pidetyssä arvokkaassa tilaisuudessa Seppälällä oli kunnia liittyä niiden harvalukuisten henkilöiden joukkoon, jotka Vapaudenristin ritarikunta on palkinnut. Tasavallan presidentin antaman 3. luokan vapaudenristin palkitsemistilaisuudessa professori Seppälälle luovutti ritarikunnan kansleri, kenraali **Ari Puheloinen**.

Vapaudenristin ritarikunta on sotilaallinen ja maanpuolustuksellinen ritarikunta, joka soveltaa toiminnassaan laajaa maanpuolustuksen käsitettä. Vapaudenristin kunniamerkeillä palkitaan kansalaisia muun muassa ansiokkaasta toiminnasta maanpuolustustyön hyväksi.

Seppälä oli nöyrän kiitollinen, mutta samalla myös ylpeä saamastaan kunniamerkistä, sillä sen saaminen kertoo hänen pitkäaikaisesta ja arvokkaasta työstään sotilaspoikatoiminnan hyväksi sekä sotilaspoikaperinteen vaalimisesta.

Seppälän kiinnostus ja aktiivinen osallistuminen sotilaspoikatoimintaan alkoi hänen ollessaan hieman yli kymmenvuotias, jolloin useita kymmeniä, eri taustoista olevia poikia harrastivat yhdessä pääasiallisesti urheilua. Sotilastaitojen osuus toiminnasta oli vain noin kymmenen prosenttia. Seppälän isä palveli aikoinaan Salon kauppalan poliisissa ollen sanalla aktiivinen suojeluskuntalainen ja siksi Pentti-pojan liittymisen sotilaspoikiin oli hyvin tavanomaista. Muistoja noilta ajoilta on paljon, kuten esimerkiksi pommisuojiin kiiruhuttaminen ilmahälytyksen tultua.

”Sotilaspojat saivat lähettitietäviinsä hienot polkupyörät käyttöönsä. Nuoremmat sotilaspojat hoitivat muun muassa palvelukseen määräämiskirjeiden viemisen koteihin. Tehtävä ei kuitenkaan ollut kaikkein kiitollisimmasta päästä varsinkaan niiden kohdalla, jotka oli jo kertaalleen vapautettu palveluksesta”, muistelee Seppälä.

Ilmavalvontatehtävät olivat tyypillisiä sotilaspoikien tehtäviä kotirintamalla. Sota-arkistossa säilytettävien Salon suojeluskuntapiirin tiliasiakirjojen mukaan ”Pentti Olavi Seppälä (1933) on palvelut valtion varoista päivärahaa saaneena lähettinä Salon Ilmasuojelukuksessa kesäkuun 16. päivästä 1944 heinäkuun 31. päivään 1944”. Varsin vastuullinen kesätyö 11-vuotiaalla Seppälällä oli kesällä 1944.

Tasavallan presidentin antaman 3. luokan vapaudenristin professori Pentti Seppälälle luovutti ritarikunnan kansleri, kenraali Ari Puheloinen yhdessä kenraaliluutnantti Sakari Honkamaan kanssa.

Yli kahden vuosikymmenen ajan professori Seppälä on ollut kantavia voimia sotilaspoikaperinteen ylläpitäjänä. Lukuisiin luottamustoimiin ovat kuuluneet yli kymmenen vuoden puheenjohtajuus Varsinais-Suomen Sotilaspoikien Perinnekillassa, vuosien hallitusjäsenyys ja varapuheenjohtajan tehtävät Sotilaspoikien Perinneliitossa, Sotilaspoikien Perinnesäätiön hallituksen jäsenyys ja puheenjohtajuus sekä Tammenlehvän Perinneliiton hallituksen varajäsenyys useiden vuosien ajalta.

Varsinais-Suomen Sotilaspoikien Perinnekillalta on kutsunut Pentti Seppälän kunniapuheenjohtajaksi. Seppälä on erittäin ansiokkaasti vaikuttanut kilan toiminnan kehittämiseen puheenjohtajakaudellaan. Hänet on kutsuttu myös Sotilaspoikien Perinneliiton kunniajäseneksi tunnustuksena erityisen merkityksellisestä toiminnasta sotilaspoikaperinteiden vaalimisessa sekä osallistumisesta yhteistyöhön Suomessa toimivien vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen ja isänmaallisten perinneyhdistysten kanssa.

Korkeasta iästään huolimatta,

Ritarihuoneella pidetty arvokas tilaisuus oli Seppälälle ikimuistoinen. Onnittelumaljan äärellä puolustusvoimain komentaja, kenraali Timo Kivinen kiittelee Seppälää ansiokkaasta toiminnasta maanpuolustustyön hyväksi.

Sivuilla:

Pääkirjoitus / Ledaren
sivu 2

Puheenjohtajan kynästä / Från ordförandens penna
sivu 2

Hartaushetki
sivu 3

Yhteystiedot
sivu 4

Veteraanityössä perinneaikaan
sivu 5

Kokouskutsut
sivu 7

Suunnistuksen historiaa
sivu 9

Sotilaspoika kysyy
sivu 10

Sotalotta Fanni Luukkonen
sivu 10

In Memoriam
sivu 11

Merkkipaalulla
sivu 11

Teksti: **Tuula Rahkonen**
Kuvat: **Juhani Kandell**
/ Puolustusvoimat

Sotilaspojan hartaushetki

Eläkää rauhassa

Itsenäisyyspäivän tienoilla oli Turun Sanomissa haastattelu sotaveteraani **Ilmari Koppisesta**. Haastattelu ja veteraani Koppinen jäivät mieleeni. Hän toi poikkeuksellisella tavalla esiin kotirintaman merkityksen sotien aikana: ”Se, mitä televisiossa tuodaan esille, on vaan sitä rätinää. Mutta sota on koko kansan asia. Kotirintamalla naiset tekivät töitä...” Sotaveteraani, emeritus professori Koppinen myös kuvasi itsenäisyyden varmistamista rauhan varmistamisena.

Sotilaspoikien perinnekilling joulujuhlissa kumpikin näistä asioista puhuttelee erityisellä tavalla. Niin käytännön avun kuin puolustustahdon ylläpitämisen kannalta oli sotilaspoikien merkitys lottien ja pikkulottien, äitien ja sisarten rinnalla ja tukena tärkeä asia.

Itsenäisyyden säilyttäminen rauhan varmistamisena on sekin meille ehkä juuri tänä aikana erityisen merkittävää. Vaikka puheemme saattavat olla soitaasiakin, ”rätiseviä”, emme mitään muuta kaipaa niin paljon kuin että maassamme, maanosassamme ja koko maailmassa saisi olla rauha.

Joulu, johon valmistaudumme eneneväällä vauhdilla, on rauhan juhla. Yksi joulun keskeisimmistä raamatunkohdista on profeetta Jesajan ennustus: ”Ja kaikki taistelukenttiä tallanneet saappaat, kaikki veren tahrinat vaatteet poltetaan, ne joutuvat tulen ruuaksi.”

Jouluevankeliumissakin puhutaan rauhasta: ”Ja sillä seudulla oli paimenia kedolla vartioimassa yöllä laumaansa. Niin heidän edessään seisoi Herran enkeli, ja Herran kirkkaus loisti heidän ympärillään, ja he peljästyivät suuresti. Mutta enkeli sanoi heille: ’Älkää peljätkö; sillä katso, minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tuleva kaikelle kansalle: teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus, Herra, Daavidin kaupungissa. Ja tämä on teille merkinä: te löydätte lapsen kapaloituna ja seimessä maakaamassa.’ Ja yhtäkkiä oli enkelin kanssa suuri joukko taivaallista sotaväkeä, ja he ylisivät Jumalaa ja sanoivat: ’Kunnia Jumalalle korkeuksissa, ja maassa rauha ihmisten kesken, joita kohtaan hänellä on hyvä tahto!’”

Enkelit laulavat yhtä aikaa todeten, kehottaen ja ennustan rauhasta. Ensinnäkin rau-

ha on. Rauha on totta jo nyt maan päällä. Jeesuksen Kristuksen, Vapahtajamme syntymä toi Jumalan rauhan maailmaan. Samalla enkelit käskivät niin paimenia kuin meitäkin: Olkaa rauhan tekijöitä omassa elämämpiirissänne. Se ei tarkoita vain arkisessa elämässämme väkivallasta pidättäytymistä vaan jokaista arkista kohtaamistamme rakkaittemme, sukulaisstemme, naapurieimme kanssa. On kuin enkelit sanoisivat: ’Älkää riidelkö. Eläkää rauhassa keskenänne.’ - Kunpa itäisessä naapurissammekin kuultaisiin tämä kehoitus, käsky rauhaan. Kolmanneksi enkelten laulu ennustaa rauhaa. Enkelit jatkavat ennustusta, jonka jo Jesajan kautta kuulimme. Jesaja kutsuu Jeesusta Rauhan ruhtinaaksi. Hänen syntymänsä on tuova rauhan maailmaan. Piispa **Eero Huovinen** kirjoittaa kirjassaan *Pitkä ilo*: ”Ihmisillille salatulla tavalla joulun rauha on

yhtä aikaa rauhaa ’maan päällä’ ja rauhaa niiden ihmisten sydämissä, joita kohtaan Jumala osoittaa hyvää tahtoa.”

Rauha on siis toisaalta uskon asia ja toisaalta meille annettu tehtävä. Meidän on niin rukoiltava rauhan puolesta kuin toimittava sen puolesta. Tähän meitä kutsuu alkamassa oleva joulunaika.

Olemme kiitollisia siitä, mitä itsenäisyytemme ja maamme, meidän kaikkien vapauden hyväksi on tehty. Me jatkamme tuota työtä kukin omalla paikallamme. Yhden ihmisen merkitys ei liene suuri mutta yhdessä voimme mitä tahansa myös rauhan hyväksi.

Rukoilkaamme

Pyhä Kaikkivaltias, kiitos maamme vapaudesta ja rauhasta. Kiitos sen hyväksi tehdystä työstä. Anna Jeesuksen, Rauhan ruhtinaan syntyä jälleen sydämissämme. Rohkaise meitä ystävyteen mutta anna myös toisenlaista lujuttua sitä tarvittaessa. Siunaa jokaista kotia, meitä ja rakkaitamme, koko rakasta Isänmaatamme. Tule, Jeesus, Rauhan ruhtinas, siunaamaan joulumme.

Sari Lehti

Raison seurakunta
kirkkoherra
lääninrovasti
(Nousiaisten rovastikunta)

Hartauspuhu Varsinais-Suomen Sotilaspoikien Perinnekillingin joulujuhlissa 15.12.2022

Älä tapa!

Olen tullut uskoon vanhemmalla iällä, pystymetsästä, niin kuin tavataan sanoa. Seurakunnassa, johon päädyin kyseenalaistettiin sotilaanammattiani: Kuinka voit olla armeijassa töissä, kun tappaminen on osa sotilaan työtä. Tuolloin vastasin, etten joudu tappamaan, mutta silti kysymys viidenestä käskystä jäi vaivaamaan mieltäni.

Tarkasteltaessa kymmenen käskyn lakia (2. Moos. 20: 1–17), on ensin kiinnitettävä huomio, mihin kontekstiin käskyt liittyvät. Karkeasti käskyt voi jakaa kahteen kokonaisuuteen: Ensimmäiset kolme koskevat ihmisen ja Jumalan välisiä suhteita ja loput seitsemän ihmisen ja lähimmäisen välisiä suhteita.

Kun tarkastellaan viimeistä seitsemää käskyä kokonaisuutena, havaitaan, että käskyt liittyvät kahdenvälisiin suhteisiin normaalissa arkielämässä. Kontekstina ei siis ole sota tai muu sellainen tilanne, jossa ihminen joutuu puolustamaan omaa oikeuttaan elämäänsä. Eräs ystäväni käytti ilmaisua: ”Älä ota toisen ihmisen henkeä tarpeettomasti”. Tämä ilmaisu sopii hyvin myös sotaan, sillä ihanne-tilanteessa sotilas tappaa vihollisen vain, kun se on välttämätöntä. Esimerkiksi haavoittunut tai taistelusta luopunut vihollinen ei enää ole vihollinen, vaan lähimmäinen ja silloin hänen sovelletaan kymmenen käskyn lakia, eikä häntä pahoinpidellä, ryöstetä tai saati tapeta.

Lisää syvyyttä älä tapa -käskyn saadaan alkukielestä, hepreasta. Älä tapa -käskyssä käytetään hepreankielistä verbiä *ratsakh*, jonka tarkempi käännös olisi *älä murhaa*. Toinen verbi tappamiselle nähdään esimerkiksi tilanteessa, jossa leeviläiset saavat käskyn tappaa epäjumalanpalvelukseen langettavia israelilaisia (2. Moos. 32:27). Tällöin on käytetty verbiä *harag*, jonka voi kääntää tappamiseksi. Lopuksi, Jumala osoittautuisi epäjumalanpalvelukseksi, jos hän ensin ehdottomasti kieltäisi tappamisen kaikissa tilanteissa ja sitten kehoittaisi käskyn saaneita tappamaan. Eikä näitä tappamiseen syyllystyneitä leeviläisiä myöskään rangaista tappamisesta millään tavalla.

Toinen sotilaille kiusallisia kysymyksiä aiheuttanut teksti löytyy Jeesuksen vuorisaarnasta (Matt. 5:21–26). Jeesus

opettaa, ettei tappamisesta pidättäytyminen riitä. Tulisi myöskin pidättäytyä vihasta ja riidasta. Lisäksi pahalle ei tule tehdä vastarintaa (Matt. 5:39). Kohtaammeko ylittämättömän ongelman, kun opettajana ja kääntäjänä on Herramme Jeesus?

Olav Valen-Senstad oli norjalainen piispa toisen maailmansodan aikana. Hän oli äärimmäinen pasifisti edellä mainitsemieni Raamatun tekstien perusteella. Hän kuitenkin muutti mieltänsä, kun Saksa miehitti Norjan 1940. Hän jatkoi kristillisen etiikan yksilöetiikkaan ja yhteisöetiikkaan. Valen-Senstad käsitti, että Jeesuksen vuorisaarnan opetus käsittelee juuri yksilöetiikkaa. Jos lähimmäiseni uhkaa minua väkivallalla, voin yksilönä kääntää hyökkääjälle toisen poskeni. Tilanne kuitenkin muuttuu, jos olen kolmantena osapuolena. Jos en auta lähimmäistäni, kun näen häntä piestävän epäoikeudenmukaisesti, syyllystyn laiminlyöntiin. Kristityllä on lähimmäisen rakkauden näkökulmasta velvoite myös puolustaa puolustuskyvyttöä kaikilla tarpeellisilla keinoilla.

Älä ota toisen ihmisen henkeä tarpeettomasti

Tappaminen on siis Raamatun näkökulmasta tilannesidonnainen kysymys. Toisaalta meidän tulisi rakastaa lähimmäistä aina niin kuin itseämme. Sen tulisi pidättää meidät kaikelta lähimmäiselle aiheutulta haitalta. Toisaalta lähimmäisen rakkaus velvoittaa meitä puolustamaan lähimmäistä epäoikeudenmukaiselta hyökkäykseltä.

Sota on äärimmäinen tilanne, jossa puolustava armeija asettaa oman henkensä alttiiksi puolustukseen maassa asuvia puolustuskyvyttömiä kansalaisia. Mutta jos sota muuttuu hyökkäyssodaksi, jossa tavoitteena on riistää toiselta maalta ja sen kansalaisilta jotain, ollaan myös Raamatun näkökulmasta rikoksen tiellä.

Marko Haukkamäki
sotilaspastori
Ilmasotakoulu
Kuva: **Tuuli Korpela**

Isänmaan lapset – sotilaspoikain virren synnystä

Isänmaan lapset – sotilaspoikain virsi sai ensiesityksensä Mikkelin Tuomiokirkossa 22.8.1999 Sotilaspoikien Perinnekillingin liittopäivien jumalanpalveluksessa. Sen esitti silloin Hirvensalmen kirkkokouoron kanttori **Lea Strandmanin** johdolla.

Virren syntyaikoina toimin kirkkoherrana Hirvensalmen seurakunnassa Mikkelin lähellä. Liittokokouksen järjestelyissä oli mukana paikallinen monessa asiassa aktiivinen **Jukka Lehtinen**. Jukka oli musiikkimiehiä ja hyvin tietoinen siitä, että olin jokunen vuosi aiemmin laatinut Hirvensalmella jonkun verran käytössä olleen *Puulan virren*. Olin tuohon virsitekstiin koontanut ajatuksiani Puulaveden maisemista ja alueen menneisyydestä. Koska en ole säveltäjä, laadin tekstin valmiiseen virsisävelmään. Muistelen, että Jukka olisi tältä pohjalta esittänyt omaa virttä sotilaspojille. Ryhdyin asiaa miettimään keväällä 1999. Taustatietoa selvittelin sen verran, että tiesin mistä puhutaan. Lisäksi isäni **Erkki Huokuna** oli aikanaan ollut mukana suojeluskunnan poikaosastossa ja mi-

nulla oli vanhastaan jonkinlainen mielikuva asiasta.

Muistan keskustelleeni virsitekstistä hänen kanssaan, mutta vasta kun se oli valmis. Kyselin, olinko tavoittanut oikeita tunteja. Hänen mielestään olin. Alusta lähtien ajattelin, että nyt ollaan tekemässä virttä, jota voisi käyttää yhteislauluna. Pohdin monia tuttuja virsisävelmiä, mutta monien ongelmiana oli, että ne olivat vähän liiankin tuttuja. Tähän olisi hyvä löytää joku sellainen, joka ei ole liian vahvasti leimautunut alkuperäiseen teemaansa. Virsikirjaa paratessani silmiini sattui unkarilainen melodia virrestä 585. Virsi on virsikirjassa osastossa ”Isänmaa”, mikä sopii hyvin teemaan - ja tuon melodian soisi tulevan tunnetuksi

laajemminkin. Sävelmä on vanha, peräti vuodelta 1651.

Kun sain tekstin kasaan, piti vielä tarkistaa, että se sopii melodian. Lisäksi kuorolle tarvit-

Isänmaan lapset – sotilaspoikain virsi

*Vieläkin muistamme
kaiken mistä voimaa saamme,
päätämme puistamme
vuodet, kun vain muistot jaamme.
Olkoopa arki taikka pyhä,
nuoruuden usko kantaa yhä
Isänmaan lapset vanhuuteenkin.*

*Vaiheilta kotien
moniin suuntiin kulki tiemme,
vuosilta sotien
sekä rauhan viestin tuomme:
Ihmisen voima paljon riittää,
lopusta saamme Luoja kiittää,
Herra ei hylkää omiansa.*

Sävel unkarilainen, 1651
(virsi 585)
Sanat **Pekka Huokuna** 1999

tiin sovitus virrestä. Tässä kohtaa avuksi tuli hyvä työtoverini, kanttori **Tuomo Rämä**. Hänen kanssaan katsottiin kokonaisuutta ja hän laati virrestä sovituksen, joka esitettiin liittokokouksen messussa. Tuomo on kertonut, että hän halusi sovituksen jotakin erityistä, joka antaa sille oman luonteen – vaikka se vaatikin kuorolta hieman harjoitusta.

Pahaksi onneksi Tuomo sai vakavan sairaskohtauksen kesällä 1999 eikä päässyt itse johtamaan kuoroaan tuomiokirkkoon. Apu löytyi mikkeliläisestä kollegasta, joka kävi kuoroa harjoittamassa Hirvensalmella ennen messua.

Isänmaan lapset pyrkiin tuomaan esille sellaista rakentavaa ja turvaa tuovaa uskoa, joka kantaa läpi elämän. Halusin, että siinä katse suuntautuu menneisyyteen, mutta ei jää sinne, vaan suuntaa myös kohti tulevaisuutta.

Pekka Huokuna

Kirjoittaja on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen kansliapäällikkö.

Kuva: **Aarne Ormio**
/ Kirkon kuvapankki

Kiltojen ja liiton yhteystiedot 1.3.2023

Etelä-Karjalan Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Timo Apajakari, Puustellintie 2B 31, 53200 Lappeenranta, p. 040 845 2980, timo.apajakari@saunalahti.fi
Rah.hoit. Aimo Jelkänen, Pikisaarenkatu 34 as. 3, 53900 Lappeenranta, p. 0400 751 191, aimoje@gmail.com

Etelä-Kymenlaakson Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Matti Paananen, Lepikönkatu 1 as 8, 49400 HAMINA
p. 040 537 0098, matti.vaari.paananen@gmail.com
Siht. Pentti Snygg, Vapakuja 3 B, 49490 Neuvoton, p. 040 556 6961, pentti@silver.inet.fi

Itä-Uudenmaan Sotilaspoikien ja Lottatyttöjen Perinnekilta ry

Pj. Jouni Ahola, Lyhdetie 40, 06150 Porvoo, p. 040 727 3919, jouni.ahola@pp2.inet.fi

Kainuun Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Asko Tolonen, Akkonniementie 14, 88600 Sotkamo, p. 0400 689 257, asko.tolo@gmail.com
Siht. Aila Alasalmi, Karppilantie 47 C, 88270 Vuolijoki, p. 050 567 7185, alasalmi.aila@gmail.com

Kanta-Hämeen Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Lauri Toivanen, Aurinkokatu 1 A 8, 13100 Hämeenlinna, p. 040 563 5255, toivanenla@gmail.com
Rah.hoit. Toivo Lensu, Wähäjärvenkatu 3 A 9, 13200 Hämeenlinna, 0500-300661, toivo.lensu@gmail.com

Keski-Pohjanmaan Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Matti Rahkola, Kärjäntie 15, 85100 Kalajoki, p. 044 066 9194
Siht. ja rah.hoit. Martti Korhonen, Joutsentie 7, 85100 Kalajoki, p. 050-5618980, korhosmartti@gmail.com

Keski-Suomen Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Heikki Vuorimies, Yliopistonkatu 44 A 28, 40100 Jyväskylä, p. 050 345 1040, klausheikki65@gmail.com
Siht. ja tal.hoit. Santeri Heinonen, Vapaaherrantie 17 D 9, 40320 Jyväskylä, p. 040 829 56 97, santeri.heinonen@gmail.com

Lapin Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Seppo Rautiainen, Häkinrinne 1, 96900 Saarenkyliä, p. 040 549 2393, seppo.rautiainen@pp2.inet.fi
Siht. Pasi Ruokanen, Santamäentie 11, 96100 Rovaniemi, p. 0400 488 827, ruokanen.pasi@gmail.com

Oulun Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Aaro Väyrynen, Rivitie 12 B, 90940 Jääli, p. 044 597 0324, aaro.vayrynen@gmail.com
Siht. Kari Mettovaara, Haulitie 1 E, 90250 Oulu, p. 040 5156 615, karijmettovaara
Rah.hoit. Tauno Siik, Vanatie 12, 90650 Oulu, p. 0400 680881, taunosiiik@hotmail.com

Pirkanmaan Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Harri Salminen, Kalliokorventie 35, 37800 Akaa, p. 044 238 9440, phspojat@gmail.com

Akaa Toijalan Sotilaspoikien Perinnekiltojen osasto

Pj. Matti Holkeri, Rauhanummentie 4 A 17, 37800 Akaa, p. 041 3174 590

Pohjois-Kymen Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Juha Tompuri, Tompurintie 37, 46800 Myllykoski, p. 040 8348 889, juha.tompuri@outlook.com
Siht. Pauli Similä, Kolisevantie 370, 47310 Haapa-Kimola, p. 040 501 4536, sihteeri@pksotilaspojat.fi

Pohjois-Satakunnan Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Tapio Kamppi, Katkontie 405, 38950 Honkajoki, p. 505646422, tapio.i.kamppi@gmail.com
Siht. Mikko Laukkonen, Plikikatu 4, 38700 Kankaanpää, p. 050 594 5100, mikko.laukkonen@dnainternet.net

Pohjois-Uudenmaan Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Juhani Kallio, Kirstaantie 11, 01900 Nurmijärvi, juhani.kallio@piak.fi
Siht. Matti Kulmala, Kiekontie 1 D 25, 04320 Tuusula, p. 040 5385 515, mattijuhanikulmala@gmail.com

Päijät-Hämeen Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Vpj. Veikko Koivula, Suksitie 16, 15880 Hollola, p. 0400 255880, koivula@hotmail.fi
Siht. Jarmo Järveläinen, Sippolankatu 7 C 27, 15800 Lahti, p. 050 523 7047, jarja@phnet.fi

Pääkaupunkiseudun Sotilaspoikien ja Pikkulottien Perinnekilta ry

Varapj. Juhani Kivelä, p. 040 7200 564, juhani.kivela@kolumbus.fi
Siht. Marika Porras, Korvatunturinpolku 5 A 26, 00970 Helsinki, p. 040 5287 397, marika.porras@kolumbus.fi
Rah.hoit. Jarmo Korhonen, Lukupuronrinne 1 R, 02200 Espoo, jarmo.korhonen2@gmail.com

Raahentien Suojeluskunta-, Lotta- ja Sotilaspoikaperinne ry

Pj. Tuija Puoskari, puh 050 315 4321, tuija.puoskari@hotmail.com
Siht. Sari Jaatinen, puh 050 434 2030, jaatisensari@gmail.com

Salon Seudun Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Pertti Falkstedt, Röykkälänkatu 17, 24100 Salo, p. 050 521 6692, pertti.falkstedt@ebaana.net
Siht. Ismo Laaksonen, Pensalantie 3 A 9, 24800 Halikko, p. 0400 228 129, ismo.laaksonen@hotmail.com

Satakunnan Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Tapio Huhtanen, Teermossantie 52 A, 29600 Noormarkku, p. 0400 742 831, tapio_huhtanen@hotmail.com
Siht. Mika Ramstedt, Kaivopolku 6 B 21, 28400 Ulvila, p. 044 203 7770, mika.ramstedt@gmail.com

Savonlinnan seudun Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Ari Kantanen, Nuottamiehentie 6, 57600 Savonlinna, p. 040 5959 946, arkanta@luukku.com
Siht. Marja Turtiainen, Talvisalonkatu 23 A 1, 57100 Savonlinna, p. 050 567 6064

Suur-Savon Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Juhani Manninen, Itäkaari 16, 52550 Hirvensalmi, p. 0500 750 252, juhani.manninen@surffi.fi
Siht. Anneli Lehto, Petterinpolku 5-7 B 7, 52550 Hirvensalmi, p. 050 501 3575, anneli.lehto@luukku.com

Varsinais-Suomen Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Erkki Lehmus, Varusmestarintie 17 C as 164, 20360 Turku, p. 050 520 5650, erkki.lehmus@luukku.com
Siht. Mika Nieminen, Knuutinkatu 12 A as 1, 21260 Raisio, mika@tarp.fi, p. 040 522 3384

Ylä-Savon Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Pj. Seppo Ryhänen, Heinäahontie 183, 73100 Lapinlahti, p. 050 440 9833, seppo.k.ryhanen@gmail.com
Siht. Tapio Väisänen, Rommeikonmäentie 10, 73100 Lapinlahti, p. 040 0218192, tapiovaisanen017@gmail.com

LIITTOTOIMISTO

p. 0400 409 265
Toiminnanjohtaja **Ilkka Kaapro**,
postiosoite: Kolmospesänkatu 2 H 42, 40520 Jyväskylä,
email: sotilaspoikien.perinneliitto@pp.inet.fi

SOTILASPOIKA-SOLDATGOSSEN -LEHTI

P. 0400 327 613
Päätoimittaja **Matti Hyvärinen**,
postiosoite: Kolmospesänkatu 2 H 42, 40520 Jyväskylä
email: matti.hyvarinen52@gmail.com

Käännökset ruotsiksi:

auktorisoitu kielenkääntäjä **Leif Häggblom**,
Virsumäentie 4 E 11, 48600 Karhula,
p. 0500 551 494, fax 05 228 1759,
email: lhaggblom@kymp.net

SOTILASPOIKA-MUSEO (Jalkaväkimuseon Sotilaspoikaosasto)

Mikkeli, Jääkärintie 6-8
Aukioloajat: 1.6.-31.8. joka päivä klo 10-17 (pl juhannus)
Museovastaava **Jukka Rönkä**, 040 1896558,
jukka.ronka@surffi.fi
Museovastaava **Raimo Mikkonen**, Tapiontie 2 B 7, 50190 Mikkeli, p. 050 350 7208, email: raimo.mikkonen@netti.fi

LIITON HALLITUS

Juhani Manninen, Hirvensalmi, 0500 750 252
Heikki Vuorimies, varapuheenjohtaja, Jyväskylä, p. 050 345 1040
Jouni Ahola, Porvoo, p. 040 727 3919
Matti Haapanen, Kotka, p. 0500 655 913
Mårten Holmberg, Helsinki, p. 0440 250 346
Tapio Huhtanen, Noormarkku, p. 0400 742 831
Harri Salminen, Akaa, p. 044 238 9440
Urpo Salo, Perttula, p. 040 730 6857
Asko Tolonen, Sotkamo, p. 0400 689 257

Kunniapuheenjohtajat

Kalevi A. Holma –2022
Atte Kaskari –2019
Hannu Luotola

Kunniajäsenet

Ilmari Hurmerinta –2022
Kari Niemi –2019
Seppo Suuripää
Pentti Seppälä
Juha Eronen

Vastaukset sivun 10 kysymyksiin:

1. C (Kaarle XII),
2. C (Suistamossa),
3. D (30 maata),
4. B (Saksassa),
5. B (Dnepr),
6. C (Latvia, Liettua, Puola, Ukraina ja Venäjä),
7. B (Pekka Toveri),
8. A (Veikko Lavi),
9. C (Verenkiertoelinten sairaudet),
10. A (Välikorvan jalustin)

Sotilaspoika – Soldatgossen

Jyväskylässä 24.3.2023/32. vuosikerta

• Sotilaspoikien Perinneliitto ry:n julkaisema lehti – Tidning utgiven av Soldatgossarnas Traditionsförbund rf. ISSN 1236-2611. Ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Painos 3 200 kpl. • Päätoimittaja **Matti Hyvärinen**, puhelin 0400 327 613. Sähköposti: sotilaspoikalehti@pp.inet.fi • Lehden postiosoite on toimiston osoite. • Ilmoitushinnat: 1/1 sivu 800 euroa, 1/2 sivua 500 e, 1/4 sivua 300 e, 1/8 sivu 200 e, 1 x 50 mm 45 e, 2 x 30 mm 60 e, 2 x 40 mm 75 e, 2 x 50 mm 90 e. Etusivu ja lisäväri sovittava erikseen. Tilaushinta ei-jäsenille 20 euroa. • Ilmoitusaineisto: Sähköiset aineistot painokelpoisina pdf-tiedostoina sähköpostitse Taiteuteamiin ja kopiona päätoimittajalle. Jos ilmoitusta ei voida laatia sähköiseen muotoon, aineiston voi toimittaa paperilla. • Osoitteet ja osoitteenmuutokset liiton toimistoon, **Kolmospesänkatu 2 H 42, 40520 Jyväskylä** tai sähköpostina **sotilaspoikien.perinneliitto@pp.inet.fi** • Osoitteenmuutokseen on merkittävä osoitetiedoissa oleva killan numero (1–32). • Puheenjohtaja **Juhani Manninen**, puhelin 0500 750 252. Sähköposti juhani.manninen@surffi.fi • Toiminnanjohtaja **Ilkka Kaapro**, puhelin 0400 409 265 • Sivunvalmistus: Taiteuteam Oy, Kortesuontie 4, 33480 Ylöjärvi, puhelin 040 716 0560. Sähköposti: taiteuteam@kotiposti.net • Painopaikka: Salon Lehtitehdas Oy, 2023.

Jouluisin sanoin ja sävelin kohti joulun viettoa

Heikkilän sotilaskodin sali täyttyi 15 joulukuuta 2022 iloista ihmisistä, kun Varsinais-Suomen Sotilaspoikien Perinnekillan jäsenet taas muutaman vuoden tauon jälkeen kokoontuivat yhteen viettämään perinteistä joulujuhlaa.

Juhla aloitettiin perinteiseen tapaan *Sillanpään marssilaululla*, jonka jälkeen killan puheenjohtaja **Erkki Lehmus** lausui tervetulosanat luoden samalla lyhyen katsauksen kuluneen vuoden tapahtumiin.

Seuraavaksi *Laivaston soittokunnan Ville Pere* esitti jouluisia säveliä pianolla. Upean musisoinnin jälkeen olivat vuorossa killan palkitsemiset ja huomionsoitukset.

Ensimmäiseksi jaettiin Sotilaspoikien Perinneliiton 18.8.2022 myöntämät ansiomitalit, jotka oli alun perin tarkoitettu luovuttava palkituille killan 30-vuotisjuhlassa, mutta sattuneesta syystä olivat unohdettuja liiton toimistoon. Liiton kultainen mitali luovutettiin **Tuula Rahkoselle**, hopeiset mitalit saivat **Seppo Kompuinen**, **Seppo Lerkki** ja **Timo Merilahti** sekä pronssiset **Eila Halmeenmäki**, **Jouko Lehto** ja **Riitta Valkonen**.

Erietyiset huomionsoitukset luovutettiin **Sari Lehdelle** ja **Pentti Seppälälle**.

Killan puheenjohtaja esit-

Puheenjohtaja Erkki Lehmus esitti lämpimät kiitokset kirkkoherralle Sari Lehdelle ja kunniapuheenjohtajalle Pentti Seppälälle heidän toiminnastaan muistomerkkihankkeen hyväksi.

Sotilaspoikakplaketit luovutettiin Riitta Nikkoselle ja Iiti Elo-maalle. Pianisti Ville Pere sai muistoksi Sotilaspoikien Perinnekillan historiategoksen.

Sotilaspoikien Perinneliiton kunniamerkeillä palkitut: Vasemmalta Seppo Kompuinen, Seppo Lerkki ja Timo Merilahti (hopeiset) sekä Eila Halmeenmäki, Jouko Lehto ja Riitta Valkonen (pronssiset).

ti lämpimät kiitokset Raision kirkkoherra Sari Lehdelle seurakunnan osallistumisesta sotilaspoikamuistomerkki-hankkeen toteutukseen. Kiitoksena kiven lahjoittamisesta puheenjohtaja luovutti Lehdelle killan korkeimman huomionsoitoksen, killan standaarin.

Puheenjohtaja totesi, että ilman ulkopuolista rahoitusta muistomerkkihankkeeseen olisi ollut killan taloudelle kohtuuttoman suuri notkahdus. Maanpuolustushenkisiin, yhteistyökumppaneita ja tukijoita on, mutta raha ei ilmaannu automaatti-

sesti eikä ilman vaivannäköä. Pentti Seppälän sinnikkään työn tuloksena muistomerkkihankkeeseen merkittäviä taloudellisia tukijoita. Kiitoksena muistomerkkihankkeen hyväksi tehdystä työstä puheenjohtaja luovutti Seppälälle killan muistomerkkin, joka oli päivätty muistomerkkin paljastuspäivälle 19.8.2022.

Viime vuoden elokuussa pidetty killan 30-vuotisjuhla oli ikimuistoinen. Suuri kiitos onnistuneesta juhlasta kuuluu myös sen erinomaiselle juontajalle **Riitta Nikkoselle**. Juh-

lassa **Iiti Elomaan** esittämä *Lusikka-Veikon valssi* oli hieno esitys ja samalla myös kunnianosoitus edesmenneen killan kunniajäsen **Veikko Kuivalan** muistolle. Molemmille esiintyjille luovuttiin kiitokseksi killan sotilaspoikakplaketit.

Lopuksi puheenjohtaja kiitti Laivaston soittokuntaa hyvästä yhteistyöstä ja luovutti pianisti Ville Perelle Sotilaspoikien Perinneliiton historiategoksen.

Joulupuuroa tarjoilivat tuttuun tapaan sotilaskotisarot. Puurohetken jälkeen ohjelma jatkui yhteislaululla *Sydämeeni joulun teen*, jonka jälkeen kirkkoherra Sari Lehti kertoi joulun sanomasta. Kauniiden ja koskettavien sanojen jälkeen nautittiin torttukahvit.

Kahvin aikana killan sihteeri **Mika Nieminen** jakoi kiltalaisille talvisodan muistomerkkimitaleita, jotka kiltaveli **Antti Airila** oli killalle lahjoittanut.

Tilaisuuden päätteeksi laulettiin yhteisesti *Kodin kynttilät*.

Teksti ja kuvat:
Tuula Rahkonen

Kirkkoherra Sari Lehden hartauspuhe on julkaistu sivulla 3 (toimituksen huomautus).

Veteraanityössä siirrytään perinneaikaan

Veteraanityön muuntumista tukityöstä perinneaikaan kutsutaan rakennemuutokseksi. Rakennemuutoksella tarkoitetaan lähinnä veteraanijärjestöjen toiminnan muutosta noin viiden vuoden aikajänteellä.

Rakennemuutoksen lopputuloksena on valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti tunnettu, tunnustettu ja arvostettu tammenlehvän sukupolven perinne- ja tukityön toimija, Tammenlehvän Perinneliitto. Ainoa lajissaan Suomessa. Liiton toiminnan tarkoituksena on edistää kansallista yhtenäisyyttä, pitää yllä maanpuolustustahtoa, vaalia tammenlehvän sukupolven kulttuuriperintöä ja jatkaa veteraanien tukityötä. Liiton viestinnällinen perussanoma on ”me menestymme ja selviydymme yhdessä”.

Perusteita rakennemuutokseen ovat muun muassa veteraanijärjestöjen edunvalvonta- ja tukityön väheneminen, veteraanijärjestöjen paikallisyhdistysten purkautuminen ja järjestökentän uudelleen muotoutuminen vastamaan perinnetoimintaa.

Rakennemuutos koskee erityisesti veteraanijärjestöjen liittotason järjestelyjä, toisin sanoen niiden tehtävien ja toiminnan muutosta. Muutokset heijastuvat myös paikallis- ja aluetasolla tehtävien ja organisaation muutoksina.

Kun tavoitteena on, että Tammenlehvän Perinneliitto jatkaa veteraanijärjestöjen toimintaa, on sille ensin luotava todellinen kyky alueellisen perinne-

Tammenlehvän Perinneliiton puheenjohtaja Jukka Viinanen. Kuva: Helläkoski Oy

työn ohjaamiseen, viestintään ja varainhankintaan. Sen tulee kyetä myös ohjaamaan tukija edunvalvontatyötä.

Rahastahan ei ole sivistynyt puhua, mutta toimintakykyinen liitto tarvitsee nimenomaan riittävän rahoituspohjan ja kasvavirran. Tällä hetkellä Tammenlehvän Perinneliitolla ei näitä välineitä ole riittävässä laajuudessa.

Valtioneuvoston kanslia asetti kansallisena veteraanipäivänä 27. huhtikuuta 2022 työryhmän, joka selvittää ja laatii ehdotuksen perinteen säilyttämisestä, hoitamisesta ja vaalimisesta osana suomalaista yhteiskuntaa. Työryhmä on asetettu eduskuntaryhmien pyynnöstä. Työryhmässä haetaan ratkaisuehdotusta esimerkiksi perinnetyön organisoimiseen ja rahoittamiseen ja määrittämään valtion rooli perinnetyössä.

Tammenlehvän Perinneliiton kehittäminen kohti perinne-

neikaa etenee suunnitellusti. Alueellisia perinneyhdistyksiä oli maaliskuussa 2023 yhteensä 16. Näistä 14 on Sotaveteraaniliiton jäseniä.

Perinneyhdistysten muodostaminen etenee siten, että vuoden 2023 aikana pääosa (26) on valmiina. Niistä osa perustetaan erikseen, ja osa muuntamalla sotaveteraanipiiri perinneyhdistykseksi. Toiminnanjohtajan rinnalla suunnittelupäällikkö aloitti toimintansa 1.3.2023.

Alun alkaen perinneyhdistykset on ollut tarkoitus orga-

nisoida Sotaveteraaniliiton jäseniksi. Syynä tähän oli se, että Sotaveteraaniliitolla katsottiin ainoana veteraanijärjestönä olevan edellytykset tarjota kattavat järjestöpalvelut. Edelleen perusajatuksena on ollut siirtää perustetut perinneyhdistykset aikanaan yhtenä kokonaisuutena Tammenlehvän Perinneliittoon. Matkan varrella on tullut havaituksi, että toiminnallisesti yksinkertaisin ratkaisu ei välttämättä ole helpoimmin saavutettavissa.

Veteraanien perinnetyö on

kuitenkin valtakunnallisesti niin tärkeä asia, että tehdyt rakennemuutoksen suunnittelijoiden toimenpideehdotukset tulisi käsittää pelkästään käytännön järjestelyinä.

Veteraaneille itselleen on menettelytapa sivuseikka, ja itse perinneajan toiminnan päämäärä on tärkein. Asioita tulee punnita puhtaasti käytännöllisyyden ja ”pienimmän riansan tien” näkökulmasta pitäen mielessä edellytykset rakennemuutoksen onnistumiselle, joita ovat: Alueellisten perinneyh-

distysten verkosto suurelta osin valmis, varmuus edellä mainittujen toiminnan kestävydestä ja selkeät johto- ja ohjaus-suhteet.

Latinan kielistä sanontaa muokailen: ”Yksimielisyydellä pienetkin asiat kasvavat, erimielisyydellä suurimmatkin raukeavat”.

Jukka Viinanen

Kirjoittaja on Tammenlehvän Perinneliitto ry:n puheenjohtaja ja liiton hallituksen puheenjohtaja.

Virta vei reserviläisiä kahteen suuntaan

Ukrainan sota on aiheuttanut reserviläisten keskuudessa liikehdintää. Siirtyminen reservistä täydennyspalvelukseen on kasvanut huomattavasti, mutta toisaalta liittyminen reserviläisyhdistyksiin on lisääntynyt vielä enemmän.

Vuonna 2022 täydennyspalvelukseen hakeutuneiden reserviläisten määrä oli peräti 3815 kun se vuotta aiemmin oli vain 435. Täydennyspalvelukseen hakeutuneet ovat siis armeijan käyneitä, mutta haluavat pois reservistä. Maaliskuussa – siis heti sodan alettua – heitä oli kaikkein eniten, yli 1 300 reserviläistä.

Myös siviilipalvelukseen hakeutuneiden määrässä on pientä kasvua. Viime vuonna varusmiespalveluksen sijasta siviili-

palvelukseen hakeutui 2418 ja edellisenä vuonna 2022 miestä.

Kuluva vuosi on täydennyspalvelushakemusten osalta jatkunut viime marras-joulukuun kaltaisena, tasaisena, mutta edellisiin vuosiin nähden korkeampana.

Virta vie myös toiseen suuntaan.

Reserviläisliitossa jäsenmäärän kasvu on ollut huimaa. Vuoden 2021 lopussa jäsenmäärä oli 39 000 ja nyt se on 47 000.

Vuonna 2021 liittyi uusia jäseniä 2 800 ja viime vuon-

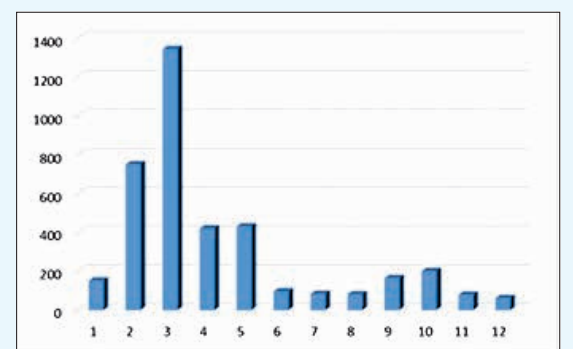
na liitto sai peräti 10 000 uutta jäsentä. Kokonaisjäsenmäärä ei kuitenkaan ole ihan 49 000, koska tammikuussa rekisteristä poistettiin maksamattomia jäseniä.

Suomen Reserviupseeriliitossa oli vuoden 2021 lopussa maksaneita jäseniä 24 900 ja

viime vuoden lopussa 25 600. Jäsenrekisterissä oli kaikkiaan 27 500 reservin upseeria.

Matti Hyvärinen

Lähteet: Siviilipalveluskeskus, Suomen Reserviupseeriliitto, Reserviläisliitto

Vuoden 2022 täydennyspalvelushakemusten kuukausitilastossa korostuvat helmikuu ja maaliskuu. Kaavio: Siviilipalveluskeskus

Vuoden kiltalainen on Pertti Koskelainen. Hänelle luovutettiin kiertävä kunniamiekka.

Kanta-Häme juhlii tasavuosia

Kanta-Hämeen sotilaspoikien perinnekillassa on menossa juhluvuosi. 30. toimintavuosi käynnistyi virallisesti vuosikokouksella Parolannummella. Vuosia juhlitaan 18.-19. elokuuta, jolloin Hämeenlinnassa järjestetään myös Sotilaspoikien perinnekiltojen valtakunnallinen liittokokous.

Kanta-Hämeen killan puheenjohtajana jatkaa everstiluutnantti evp **Lauri Toivanen**. Pitkäaikainen ja edelleen jatka-va varapuheenjohtaja on sotakamreeri **Teuvo Mahrberg**.

Killan hallituksessa istuvat **Pertti Koskelainen, Risto Laitinen, Toivo Lensu, Pasi Pirttikoski, Risto Ruohosenmaa** ja **Pentti Tienhaara**. Varajäsenet ovat **Ilkka Väyrynen** ja **Mauri Päivärinta**.

Päättäneenä toimintavuotena kiltä pääsi lopullisesti eroon koronahaitoista. Korona hankaloitti varsinkin haastatteluja, joilla koottiin talteen sota-aikana toimineiden sotilaspoikien kokemuksia. Arvokas aineisto saatiin kuitenkin talteen.

Osallistuminen killan toimintaan on puheenjohtaja Toivanen mukaan ollut esteistä huolimatta vilkasta. Esimerkiksi kuukausikokouksissa on käynyt keskimäärin 40–50 killan jäsentä.

Vuoden 2022 lopussa killan jäsenmäärä oli 165. Luku on pysynyt viime vuodet aika vakiona. Toiveena on ollut saada

lisää nuoria jäseniä, mutta valitettavasti sama ongelma tuntuu olevan tuttu kaikessa järjestötoiminnassa.

Kunniakilpi Pasi Pirttikoskelle

Vuosikokouksessa luovutettiin killan kiertävä kunniamiekka vuoden kiltalaiselle Pertti Koskelaiselle.

Killan kunniakilven sai killan aktiivinen jäsen, kapteeni evp Pasi Pirttikoski. Kilpi jaettiin nyt ensimmäisen kerran. Sen ovat suunnitelleet **Esa Jaatinen** ja **Teuvo Mahrberg**.

Vuosikokouksen yhteydessä Pasi Pirttikoski esitelmöi laajasti Suomen kaukopartiotoiminnasta viime sotien aikana.

– Kuva toiminnasta on ollut ehkä yksipuolinen. Ei se ollut vain salaperäisten reppumiesten hämäräperäisiä ja vaarallisia partiomatkoja jossain rajan takana, vaan myös systemaattista ja arkipäiväistä, mutta puolustajille hyvin hyödyllistä vihollisen liikkeiden seuranta, hän sanoi.

– Sotien jälkeinen runsas kaukopartiokirjallisuuskin on ollut varsin kirjavaa. Tietokirjapuoletta on todellisia helmiä, mutta osa romaaneista taas on ollut jopa täysin keksittyjä.

Teksti ja kuvat:
Veli-Matti Jusi

Pasi Pirttikoski sai ensimmäisenä Kanta-Hämeen yhdistyksen uuden kunniakilven. Hän myös esitelmöi vuosikokouksessa sotien kaukopartiotoiminnasta.

Psv-miehistö on saanut tehtäväksi tuhota 500 metrin päässä olevan psv-pesäkkeen.

Kanta-Hämeen kiltä kävi Hätilän ampumaleirillä Leopardreja katsastamassa

Runsas kahden vuoden odotus palkittiin 30.11.2022. Kanta-Hämeen Sotilaspoikien Perinnekilta sai kutsun Hämeenlinnan Hätilän ampumaleirille tutustumaan leiriin ja siellä oleviin panssarivaunuihin.

Yli neljäkymmentä kiltalaista ilmoittautui. Ohjelma oli lyöty lukkoon jo pari vuotta sitten, mutta silti se toteutettiin sovituksi.

Leirin johtaja otti joukon vastaan ja kertoi leirijoukon kokoonpanon ja kaluston pääpiirtein. Sitten siirryimme panssarivaunupihalle. Leirin johtajan johdolla ja varusmiesten avustuksella meille esiteltiin Leopard 2 A 6 ja MT-LB eli ”Älilitäli”.

Kysymysten ja valokuvauksen jälkeen seurasimme taisteluumuntoa leirin johtajan opastuksella. Tämä ampumaleiri oli psv-miehistön ensimmäinen kovapanosampumaleiri, jossa he ampuivat psv-konekiväärillä ja -tykin sisäpiipulla.

Seurasimme panssarivaunumiehistön hyökkäysammuntaa, jossa miehistö sai tehtäväksi tuhota noin 500 metrin päässä olevan panssarivaunupesäkkeen. Siirtymisen aikana tilanne kuvattiin siten, että he joutuivat vaihtamaan asemaa

Psv-miehistöä muistettiin kirjalla. Jakajina killan puheenjohtaja Lauri Toivanen ja kunnianpuheenjohtaja Teuvo Mahrberg.

ja käyttämään kaikkia aseitaan ennen kuin tehtävä tuli suoritettua.

Lopuksi siirryimme munkkikahville sotilaskotiautolle ja muistelemaan omaa varusmiesaikaa. Joillekin tämä oli ensimmäinen kerta nähdä panssarivaunut tosi toiminnassa. Jollekin oli viime käynnis-

tä kulunut lähes viisikymmentä vuotta.

Mutta ehkä suurin muutos oli siinä, että panssarivaunumiehistössä tapasimme myös reippaita tyttöjä.

Ja uskon, että tämän vierailun jälkeen meidän on helpompi arvioida esimerkiksi sitä, mitä Leopardit merkitse-

vät Ukrainalle?

Kaiken kaikkiaan olimme näkemäämme ja kokemaamme sangen tyytyväisiä – ”Panssarimies on aina Panssarimies”.

Teksti: **Lauri Toivanen**
Valokuvat: **Erkki Toivanen**

Hyvän suorituksen jälkeen maistuvivat perinteiset ”Sotkun” munkkikahvit.

Tutustumiskohteena neuvostovalmisteinen kuljetuspanssarivaunu MT-LB.

Rutiiniostos olikin yllätys

Hämeenlinnaista sotahistorioitsijaa ja keräilijää **Pekka Salmela** odotti yllätys, kun hän tutki tarkemmin netistä heräteostoksena hankkimiaan kahta sotilaspoikaristää.

Rutiiniostokset osoittautuivat harvinaisuuksiksi. Ristit olivat Sotilaspoikien Perinnekillan ristejä, jotka eroavat varsinaisesta Sotilaspoikarististä niin, että sen keskuskuvio on hopeoitu. Ne olivat aikoinaan synty-

neet keskuskuvioiltaan kullattujen varsinaisten sotilaspoikaristien rinnalle 1991.

Koska ristimuunnos kiinnostui, Pekka Salmela kääntyi jyvaskyläläisen **Heikki Vuorimiehen** puoleen. Tämä tuntee erinomaisesti sotilaspoikien historian arvomerkkejä myöten.

Vuorimiehen mukaan hopeoitua harvinaisuutta ehdittiin jakaa vain kuusi kappaletta. Se oli tarkoitettu muille kuin soti-

Pekka Salmelan kokoelmassa on nyt kaksi keskuskuvioiltaan hopeista sotilaspoikaristää.

laspoikaristiin oikeutetuille Perinnekillan (siis nykyisen Sotilaspoikien Perinneliiton) jäsenille heidän ansioistaan.

Hopeoidun ristin jakamisesta luovuttiin, kun Sotilaspoikien Perinnekilta purettiin jo ristin perustamisvuonna 1991 ja tilalle perustettiin valtakunnallinen Sotilaspoikien Perinnekillojen liitto.

Heikki Vuorimiehen mukaan ei ole tietoa siitä, kuinka paljon hopeoidulla keskuskuvioilla varustettuja ristejä valmistettiin. Tiedossa ei myöskään ole, ketkä olivat ne kuusi, jotka sen saivat.

– Liiton toimistossa merkkejä ei ainakaan ole, Vuorimies sanoo.

Niin Salmela kuin Vuorimieskin odottavat nyt Sotilaspoijan lukijoilta vinkkejä, mikä oli harvinaisten hopearistien koko tarina. Pekka Salmelan mukaan harvinaisuus ei ole rahallisesti kovinkaan arvokas, mutta kaikki merkkiin liittyvä tieto on.

– Kokoelmistani ne varmasti pysyvät. Joka pojalla ei näitä ole, Pekka Salmela sanoo.

Teksti ja kuvat:
Veli-Matti Jusi

Kuvassa oikealla Sotilaspoikaristi, jossa on kullattu keskuskuvio. Vieressä harvinaisempi hopeoidulla keskuskuvioilla varustettu Sotilaspoikien Perinnekillan risti. Sitä ehdittiin jakaa vain kuusi kappaletta.

Pohjois-Satakunnan Sotilaspoikien Perinnekillan huomionsoitukset

Killan hallitus kokoontui 14.12.2022 Honkajoelle ravintola Honkahoviin juhlavissa merkeissä.

Maittavan jouluaterian jälkeen jaettiin huomionsoituksia. Kunniapuheenjohtaja **Heino Niemiselle** luovutettiin sotilaspoikien korkein huomionsoitus, perinneliiton pienoislippu. Killan perustajajäsen Heino Nieminen Kankaanpäästä on vuodesta 1991 alkaen toiminut aktiivisesti eri tehtävissä, viimeksi 11 vuotta killan puheenjohtajana. Puheenjohtajavaihdoksen jälkeen helmikuussa 2022 Heino kutsuttiin killan kunniapuheenjohtajaksi.

Perinnekillan hallituksen Parkanolaisille jäsenille luovutettiin Sotilaspoikien Perinneliiton ansiomitalit. **Erkki Saarelalle** kultainen ja **Erkki Hirvälle** hopeinen ansiomitali merkittävästä toiminnasta sotilaspoikaperinteen hyväksi.

Pienoislipun ja ansiomitalit luovuttivat Sotilaspoikien Perinneliiton hallituksen jäsen **Tapio Huhtanen** ja Pohjois-Satakunnan Perinnekillan puheenjohtaja **Tapio Kamppi**.

Perinnekillan toiminta-alue on Kihniö, Parkano, Ikaalinen, Kankaanpää, Siikainen, Honkajoki ja Karvia.

Tapio Kamppi

Vasemmalta killan puheenjohtaja Tapio Kamppi ja palkitut Erkki Hirvi, Heino Nieminen, Erkki Saarela ja perinneliiton hallituksen jäsen Tapio Huhtanen. Kuva: Matti Villhula

Pohjois-Uudenmaan kiltä kokoontuu kahvin ja munkin kera

Pohjois-Uudenmaan Sotilaspoikien Perinnekilta kokoontuu joka kuukauden ensimmäinen keskiviikko (pl kesä-elokuu) Tuusulassa Ilmatorjuntamuseossa esitelmien, muistelun sekä hyvän kahvin/teen ja munkin kera.

Helmikuun esitelmän aihe oli Ilomantsin torjuntataistelut kesällä 1944.

Tapahtumalle antoi aitouden tuntua se, että nurmijärveläiset sotilaspojat saivat mukaansa Ilomantsin taistelijan, sotave-

teraani **Mauno Tenhovirran**. Mauno täytti viime vuonna 100 vuotta ja vieläkin muistot taisteluista palasivat mieleen.

Tauno ylennettiin taistelukentällä alikersantiksi ja hänelle myönnettiin ensimmäisen luokan vapaudenmitali (VM1). Silloin Maunon mieltä lämmitti erityisesti se, kun lisäksi sai 10 vuorokauden kotiloman.

Teksti:
Matti Kulmala

Mauno Tenhovirta luovuttaa Ilomantsin taisteluista tekemänsä muistelun *Kuuma ja rankka kesä 1944* killan sihteerille **Matti Kulmalalle**. Kuva: **Juhani Kallio**

Pohjois-Kymen Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Killan vuosikokous **tiistaina 28.3.2023 klo 17.30** Kouvolassa Maria-salissa, Hovioikeudenkatu 8.
Kahvitarjoilu klo 17:00 alkaen. Tervetuloa!
– Hallitus –

Pirkka-Hämeen Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Sääntömääräinen kevätkokous **tiistaina 18.4.2023 klo 12.00**.
Sääntömääräisten asioiden lisäksi päätetään killan saamien testamenttivarojen sijoittamisesta.
Ravintola Vaskitähti, Hatanpään Puistokuja 22 G, Tampere.
Buffet-lounas kello 11.00 alkaen, hinta 5e killan jäsenille.

Tervetuloa!

Suur-Savon Sotilaspoikien Perinnekilta ry

Sääntömääräinen vuosikokous pidetään **perjantaina 21.4.2023 alkaen klo 18.00** Mikkelin Upseerikerholla. Kahvitarjoilu. Tervetuloa!
Hallitus

Vapaussodan Perinne- liiton 30-vuotisjuhla

Vapaussodan Perinneliiton 30-vuotisjuhla tammisunnuntaina 29.1.2023 alkoi Tampereen tuomiokirkossa messulla, missä Suomen lipun saavuttua alkusanat esitti Vapaussodan Tampereen Seudun Perinneyhdistyksen puheenjohtaja **Jouni Koskela**. Saarnan piti tuomiorovasti **Olli Hallikainen**, joka myös lähetti seppelartiit Kavankaan hautausmaan muistomerkeille. Tuomiokirkossa esiintyi myös mieskuoro *Kelot* johtajanaan **Jussi Tamminen**.

Pääjuhlan tervehdyspuheen Tampereen Suomalaisella Klubilla piti Vapaussodan Perinneliiton puheenjohtaja **Tapani Tikkala**, joka toimi myös tilaisuuden juontajana. Poikakuoro **Pirkanpojat** johtajanaan **Jouni Rissanen** esitti *Jääkärimarssin* ja *Sillanpään marssilaulun* sekä juhlan lopuksi *Maamme* laulun yhdessä yleisön kanssa.

Juhlapuheessaan professori **Martti Häikiö** painotti perinteen säilymistä ja hahmotteli mahdollisten uusien ja historiallisesti merkityksellisten kohteiden kartoittamista tulevaisuuden suunnitelmiin.

Tervehdyksen tilaisuuteen toi kansanedustaja ja puolustusvaliokunnan jäsen **Veijo Niemi**. Puolustusvoimain tervehdyksen toi Pirkanmaan aluetuomiorovasti **Olli Hallikainen** ja Vapaussoturien Perinnesäätiön puheenjohtaja **Matti Soini**.

Juhlassa julkistettiin liiton 30-vuotishistoriikki ja paljastettiin perustamiskokouksesta Tampereen Suomalaisella Klubilla tammisunnuntaina

Historiikin kansi. Tämä 307-sivuinen teos kertoo Vapaussodan Perinneliiton toiminnasta vuosien 1993–2022 Vapaussoturi-lehdistä valittujen artikkelien välityksellä. Kirjan toteutti työryhmä, jonka puheenjohtajana oli liiton puheenjohtaja **Tapani Tikkala** sekä jäsenenä liiton edellinen puheenjohtaja **Kalervo Sipi**, Vapaussoturilehden päätoimittaja **Vesa Määttä**, liiton edellinen toiminnanjohtaja **Arja Alkman** ja nykyinen toiminnanjohtaja **Sami Rantanen** sekä Vapaussoturien Perinnesäätiön (vuoteen 2022 Vapaussoturien Huoltosäätiö) puheenjohtaja **Timo Tulosmaa**.

30.1.1993 kertova muistolaatta. Se tullaan kiinnittämään klubin tiloihin näytävään paikkaan.

Päätöksen esitti liiton kunniapuheenjohtaja **Timo Siukosaari**, jolle luovutettiin liiton numeroitu pienoislippu.

Kiitos Vapaussodan Perinneliitolle, että sain olla kutsutuna tässä erittäin arvokkaassa isänmaallisessa juhlassa ja tulla juhlivalle liitolle Sotilaspoikien Perinneliiton kunnioittavan tervehdyksen.

Juhani Manninen
Sotilaspoikien Perinneliitto ry
Puheenjohtaja

Muistolaatan paljastus. Vasemmalla dosentti **Mikko Uola**, liiton edellinen toiminnanjohtaja **Arja Alkman** ja taustalla puheenjohtaja **Tapani Tikkala**. Kuva: **Paavo Mikkonen**.

Muistolaatta. Kuva: **Vesa Määttä**

Sotilaspoika Touko Mylläri. Kuva: **Juha Peltoniemi**

Touko Mylläri juhlapuhe 6.12.2022

Hyvä juhlayleisö!

Olemme viettämässä itsenäisen Suomen 105-vuotisjuhlaa. Taulut tämän salin seinillä kertovat itsenäisyyden puolesta henkensä menettäneistä.

Sotaveteraanit, lotat, pikkulotat ja sotilaspojat, meitä on vain vähän jäljellä. Ei ole muutaakaan sota-ajan väkeä kuin vähän jäljellä.

Suomi on ollut 700 vuotta Ruotsin kuningasvallan alla ja 100 vuotta Venäjän keisarikunnan alla.

Venäjän vallan aikana vuonna 1916 Teuvan miehet olivat Karstulassa linnoitustöissä Ruotsia vastaan (Saksaa vastaan / toim. huom.). Teuvan arkiston mukaan keisari maksoi tuolloin palkkoja 354:lle teuvalaiselle miehelle.

Keisarivalta kaatui, Lenin otti vallan

Leninin aikana Suomi sai itsenäisyyden 6. päivänä joulukuuta 1917. Lenin antoi mielestään autonomisen itsenäisyyden. Venäläinen sotaväki ei kuitenkaan lähtenyt, vaan se piti ajaa pois.

Toukokuun 16. päivänä 1918 Venäjän joukot oli ajettu pois ja voitonmarssi pidettiin Helsingissä.

Itsenäisyyspäiväksi harkittiin 16. toukokuuta 1918, mutta päätökseksi tuli joulukuun 6. päivä 1917.

Itse olen toiminut sotilaspoikana vuodesta 1939 vuoteen 1945. Teuvan poikaosastot perustettiin 1930, mutta siitä minulla ei ollut tarkempia tietoja. Siksi olen haastatellut teuvalaisia sotilaspoikia **Matti Laurilaa**, **Kauko Saloa** ja **Ossi Haaramäkeä**. Olen saanut tietoa poikaosastosta myös **Risto Kauppisen** avustuksella Riipin kyläkirjasta ja Teuvan historiasta.

Teuvalla oli poikaosastoja kahdeksan. Niissä oli 20 – 50 poikaa osastoa kohti. Poikaosastoissa harjoiteltiin täsmällisyyttä, käytöstapoja ja urheiltiin.

Reservin kertausharjoitukseen käskettiin muutama ikäluokka 13.10.1939. Seuraavana päivänä 400 jurvalaista miestä marssi teuvalaisten joukkoon Teuvalle.

Kauppilan kylässä **Laulajan Edla**-mamma näki miehet ikkunasta, löi reiteensä ja huu-

si väelle: ”Voi Jumalan tähäre, tulukaa kattomahan, nyt jurvan miähiä viärähän tapettavaksi!” Edla oli kokenut jo yhden sodan.

Venäjä ampui Mainilan laukaukset omalle puolelle ja lavasti ne Suomen ampumiksi. Hyökkäyssota alkoi.

Talvisota sytty 30.11.1939

Poikaosastolaiset osallistuivat muiden mukana rintamaa tukeviin töihin, kun johtajat olivat rintamalla.

Poikien tehtävänä oli vartioita rautatiesilloja ja tehdä ilmapalvontaa, kuten lotatkin tekivät. Teuvalla oli poikaosastolla torvisoittokunta ja he soittivat sankarihautajaisissa.

Välirauha 13.3.1940

Poikaosastoja koulutettiin kuitenkin edelleen maakunnallisesti leireillä. Nummijärven leirillä oli Teuvalta **Toivo Nevala**, **Antti Saksa** ja **Antti Annala** ja sitten alaikäinen poika **Matti Laurila**, joka oli torvisoittokunnassa.

Soittokunnan johtaja **Eino Leinonen** halusi Matinkin leirille, kun tiesi Matin laulukyvyt. ”Jos sinä Matti harjoittele ne kolme laulua, jotka lauloit sankarihautajaisissa, niin minä ilmoitan sinutkin poikaleirille.”

Matti pääsi leirille. Kului vain vähän aikaa, kun leirin johtaja, eversti **Matti Laurila** kutsui hänet komentotelttaan. Matti mietti, että mitähän pahaa olen tehnyt, kun sinne kutsuttiin. Eversti haastatteli ensin. ”Olet samanniminen kuin minäkin”. Nosti Matin suikkaa ja sanoi, ”Musta tukka, emme ole sukulaisia”. Eversti päästi Matti-pojan menemään.

Poikaosastoissa siis myös kuntoiltiin ja urheiltiin. Vaasassa oli maakunnalliset urheilukilpailut. Meidät pojat majoitettiin Vöyrinkadun kansakoulun yläkertaan. Alakerta oli täynnä saksalaisia sotilaita.

Illalla meitä poikia lähti kaupungille kävelemään ja siellä tavattiin tyttöporukka, jossa oli yksi tuttu.

Saimme houkuteluksi tyttöporukan majapaikkaamme. Ei mennyt kauaa, kun rapuisa kuului saksalaisen upseerin kenkien askeleet ja sieltä tuli ryhdikäs upseeri, joka molot-

ti jotakin, jota emme ymmärtäneet.

Upseeri katsoi tyttöjä ja viittasi rappuihin. Tytöt tiesivät, että heidän oli poistuttava. Niin tytöt lähtivät pois ilman saattajia.

Saksalaisia tuli myös meren kautta Kaskisiin ja Vaasaan, josta matka jatkui junalla kohti Lappia.

Olen nähnyt Teuvallakin saksalaisjunan.

Poikaosastolaiset olivat viemässä käskyjä sotaan lähtöön.

Jatkosota alkoi 23.6.1941

Voi sitä itkujen määrää. Nyt jo tiedettiin, mitä lähtö tarkoitti.

Poikatoiminta jatkui. Nimi muuttui sotilaspojiksi. Tuli talvisodan aikainen vaihe. Kotirintaman piti taas terästyä toimintaan - sotilaspojat muiden joukossa.

Sotilaspoikalupaus

”

Sotilaspoikana suora on tieni, olkoonpa tehtävä suuri tai pieni. Kodin ja uskonnon puolesta lähdän taistohon Suomeni vapauden tähden.

Sota loppui syyskuun 4. päivänä 1944, mutta liittoutuneiden valvontakomissio hallitsi tämän jälkeen ja saneli ehtoja. Kaikki isänmaalliset toiminnot piti lopettaa. Lopettavien luettelossa oli sotilaspojatkin. Saksalaiset piti ajaa pois. Lopullinen rauha saatiin vasta 27.4.1945. Tätä päivää vietetään kansallisena veteraanipäivänä.

Sotien jälkeinen aika

Olin vuonna 1950 työharjoittelussa Lapissa. Silloin näin vielä sodan jälkeä: 350 metriä pitkä maantie- ja rautatiesilta oli räjäytetty. Uudet sillat valmistuivat vasta 1951.

Sodan jälkeiseen aikaan voi liittyä myös ikäviä yllätyksiä. Eräs suomalainen sotilas katosi perääntymisvaiheessa.

Kukaan ei tiennyt, jäikö hän henkiin. Sotilaan leski otti uuden miehen, hänkin sotaveteraani. He rakensivat asutustilaa.

Kului aikaa, ja kymmenen vuoden päästä - viimeisten sotavankien luovutuksessa - kadonnut sotilas palautuikin.

Uusi mies sanoi: ”Sinä saat valita.” **Nieminen** valitsi perheensä ja uusi mies lähti.

Olen virkaurallani ollut toteuttamassa sotaveteraaneille tehtyä lupausta: maata maattomille, ja asutusalueitten rakentamista. Olen saanut valtion virkamiehenä ja rakennusmestarina valtion rahalla olla kansalaisille tekemässä hyvää ja siitä minulla on hyvä mieli.

Neuvostoliitto kaatui 1991. Ystävyys ja avunantosopimus raukesi. Sotakorvaukset oli maksettu. Suomi oli rakennettu hävityksen jäljiltä uuteen kuokistukseen.

Sotilaspoikien perinteiden vaalimista on pitänyt yllä sotilaspoikien killat. Etelä-Pohjanmaan Sotilaspoikien Perinnekilta ry:n osalta toiminta päättyi kuitenkin vuodenvaihteessa. Toiminta siirtyy Tammenlehvän Perinneliittoon.

Näin muistot säilyvät jälkipolville.

Lopuksi vuonna 2004 tekemäni runo:

Suomalaisille

*Oi kallis Suomen maa,
Kalliisti lunastettu maa.
Ystävät rakkaat valvokaa.
Kansamme koossa säilyttäkää,
sovinnoissa soutakaa
ja tätä maata rakastakaa.*

*Ajan aatteet aaltona lyö,
joskus allikkoon vajotaan,
joskus huipulla kohataan,
Ideat uudet luokaa taas
voimaksi kansamme
kehittämään.*

*Elämästä täällä me taistellaan,
uskotaan ja toivotaan.
Kansamme kohtalot muistetaan.
Oi tämä kallis Suomeni maa.*

Touko Mylläri

Juhlapuhe Teuvan kunnan ja seurakunnan itsenäisyyspäivän juhlassa kulttuuritalo Orrellassa 6.12.2022.

Suunnistus oli aluksi suojeluskuntien tiedustelulaji

– Lauri ”Tahko” Pihkala oli lajin kehittäjä

Suunnistusta nimitettiin aluksi tiedusteluhihdoksi ja tiedustelujuoksuksi. Ensin suunnistus oli talvilaji. Suojeluskunnissa harrastettiin partiokilpailuna tiedusteluhihtoa talvesta 1921 alkaen. Vuodesta 1925 lähtien suunnistaminen siirrettiin kesäkauden ohjelmaan. Siitä tuli suojeluskuntien syyslaji. Aluksi siitä käytettiin kahta nimeä – tiedustelujuoksu tai suunnistuskilpailu.

Suojeluskunnat rakensivat Suomessa urheilukenttiä 1920-luvulla. Maassamme oli tuolloin yli 500 kuntaa ja 190 kunnasta puuttui edelleen urheilukenttä. Kentän puuttuessa yleisurheilua harrastettiin maanteillä tai seuratalojen piholla. Suunnistukseen metsät tarjosivat valmiit kilpailualueet. Tähän **Lauri ”Tahko” Pihkala** tarttui toimessaan suojeluskuntien urheilutoiminnan kehittäjänä.

Rantautui Ruotsista

Suunnistuksen suosio lähti liikkeelle Ruotsista. Sieltä se levisi Suomen ruotsinkielisiin suojeluskuntiin. Keravalla toimi Uudenmaan Pohjoisen suojeluskuntapiirin esikunta, joka alkoi julkaista *Sarkatakki*-nimistä lehteä vuoden 1925 alussa.

Siinä mainittiin ensimmäisen kerran suunnistus tiedustelujuoksuksi.

Tahkon mielestä Suomessa oli luonnollista, että suunnistusta harrastetaan myös talvella. Hän hahmotteli hiihtosuunnistuksen mallin. Lisäksi hän suunnitteli pyöräsuunnistuksen mielessään Pohjanmaan lakeudet. Itsenäisen Suomen ensimmäisissä Suomen Talvikisoissa vuonna 1919 kilpailtiin hiihtosuunnistuksessa. Tahko oli mukana järjestelyissä.

Kompassi avuksi

Syksystä 1929 alkaen tiedustelujuoksu alettiin kutsua yhä useammin suunnistukseksi. Samana vuonna järjestettiin suojeluskuntien tiedustelujuoksumestaruuskilpailut Sortavalan maalaiskunnan Helylässä. Tahko toimi myös Suomen Akateemisen Urheiluliiton presidenttinä ja levitti suunnistusta opiskelijoiden keskuuteen. Ylioppilassuojeluskunta lahjoitti palkintopokaalin ja opiskelijoiden ensimmäiset tiedustelujuoksu kilpailut järjestettiin vuonna 1927.

Suunnistus sai vauhtia, kun insinööri **Tuomas Vohlonen** patentoi 1930-luvun alussa

Ohjaaja Tapio Vartiovaara opastaa Sinisen Rykmentin poikakomppaniaa suunnistamaan Helsingin Munkkiniemen lähistöllä vuonna 1936. Kuva: Pekka Kyytinen. Museovirasto / Kansatieteen kuvakokoelma / Pekka Kyytisen kokoelma.

nestekompassin. Se oli ratkaiseva tekijä lajin kehittämiselle. Armeijan käyttämä marsikkompassi M/34 oli Vohlo-

sen kehittämä. Keksimisestä syntyi myös kiistaa, kun Oy Physica Ab toi markkinoille oman retkeilykompassinsa M/1:n. Voh-

Tahkon patsas Helsingin Olympiastadionin puistossa. Kuva: Lasse Koskinen.

losen mukaan se loukkasi kolmea hänen patenttiaan.

Tahkosta kirja

Suojeluskuntajärjestön suunnistumestaruuskilpailut järjestettiin Jyväskylässä 1938. Sopiva

kilpailumaasto löytyi Vaajakoskelta. Kilpailu poikkesi nykyaikaisesta suunnistuksesta. Kilpailumatka oli 12 kilometriä, joka jakaantui kolmeen osaan. Ensin oli 1-3 kilometrin alkutaival ilman kompassia, karttaan merkittävää reittiä pitkin. Tehtävään sisältyi reitillä oleiden 3-4 rastipaikan ja päätepisteen merkitsemiset millimetripaperille. Seuraavana oli osuus, jossa edettiin kompassisuunnan ja annetun matkan mukaan. Kolmannelle osuudelle kilpailijat saivat kartan, johon oli merkitty lähtöpaikka sekä 3-5 asemarastia ja maali.

Filosofian tohtori **Kalle Virtapohja** on kirjoittanut ja koonnut kirjan Tahko Pihkalasta ja tämän luovasta urheilun kehittäjätyöstä. Pihkala loi pesäpallon, uudisti hiihtoa tasamailta metsiin ja oli synnyttämässä koululaisten vuotuista hiihtolomaa. Virtapohjan kirjassa on myös muita kirjoittajia, jotka muistelevat Tahkon tekemisiä. Kalle Virtapohja: *Lauri Pihkala – koko kansan Tahko* (Docendo 2022).

Teksti: **Lasse Koskinen**

Stig-Olof Fagerström

– sotilaspojasta maailmanmestariksi

Helsinkiläinen 93-vuotias liikuntaneuvos **Stig-Olof Fagerström** muistaa hyvin Helsingin pommitukset talvisodassa. Hälytys sireenin ulvonta oli kauhea järkytys 9-vuotiaalle. ”Juoksin itkien kotiin ja muistan, kuinka vain odotin, että äiti tulisi kotiin.”

Fagerström muistelee toimintaansa sotilaspokkana jatkosodan aikana. Hesperiankadun suojeluskuntatalolla pojille opetettiin loukkaantuneiden auttamista, haavojen hoitamista ja muuta ensiapua. Sotilaspokkien työtehtäviin kuului muun muassa vanhempien ihmisten auttaminen suojiin, lähetehtävät sekä auttaminen evakuoinnissa ja keräilytoiminnassa. Lisäksi pojat tarkastivat talojen ikkunoita, ettei valoa näkyntä.

Pojille jaettiin suikkalakit, joissa oli kokardi sekä englantilaiset sotilaspuserot, jotka Fagerströmin mukaan olivat hyvin pieniä kooltaan.

Nuori Stig-Olof olisi halunnut ilmoittautua vapaaehtoisena rintamalle. ”Puhuttiin kaverien kanssa, että lähdetään vapaaehtoisina, mutta vanhemmat eivät antaneet.”

S-O. muistaa myös elävästi, kuinka *Moskovan Tiltu* ilmoitti Neuvostoliiton radion Suomeen suunnatussa propagandälähetyksessä, että 6.2.1944 Helsinkiin olisi tulossa 200 pommikonetta ja 16.2. koneita olisi jo 400 ja 26.2. jopa 600 pommittajaa. *Tiltu* oli suomalaissyntyinen **Aino Kallio**, joka oli muuttanut Neuvostoliittoon ennen sotia.

Stig-Olof Fagerström vuonna 1965. Lähde: commons.wikimedia.org/Public Domain

”Muistan myös sodasta sen, että suurin osa vihollisen pommeista putosi onneksi mereen.”

Moottoriurheilu vei miehen mukanaan

Stig-Olof Fagerström on monikertainen moottoriurheilun maailmanmestari. Hän saavutti uralaan myös useita maailmanennätysnäytöksiä. Hänen huikkea kilpailu-uransa moottoriveneillä hakee vertaistaan koko maailmassa. Moottorit olivat hänen mielenkiintonsa kohteena jo nuoresta pitäen ja hänestä tuli itseoppinut koneammattilainen. Hänen yrittäjätietänsä alkoi jo 19-vuotiaana, jolloin hän perusti oman moottorikorjaamon.

Moottoriurheiluharrastus alkoi moottoripyörästä. Kilpailut tulivat kuvioihin mukaan 1950-luvun alussa. Vuonna 1952 Fagerström osallistui Pyyntin TT-ajoihin ja kaikkien yl-

lätykseksi tuntematon 22-vuotias nuorukainen löi rataennätyksen ja voitti ensimmäisen ajamansa kilpailun.

Vuonna 1954 S-O. päätti kokeilla kilpaveneilyä. Ensimmäinen kausi oli opettelua kantapäin kautta. S-O. ajoi kahdeksan kertaa veneensä nurin. Loukkantumisiltakaan ei välttyty. ”Ei ole konsti eikä mikään pitää kaasua pohjassa. Osaamista vaatii se, kun tietää, milloin kaasua pitää hellittää.”

Nopeusennätysten ajaminen on lajin suosituin ja arvostetuin osa. Fagerström ajoi ensimmäisen maailmanennätysnäytöksensä vuonna 1962. Se oli Suomen ensimmäinen moottoriurheilun ME. Kaikkiaan Fagerström saavutti 1980-luvulle jatkuneella kilpaurallaan kaikkiaan 16 moottoriveneurheilun maailmanennätystä, kuusi Euroopan ennätystä, 27 Pohjoismaiden ennätystä ja 30 Suomen ennätystä.

Kisavoittoja kertyi peräti 148.

Filatelialta toi vastapainoa heikelle kilpailutoiminnalle. Kipinä postimerkkien keräilyyn tuli jo 4-vuotiaana, kun S-O. osti veljeltään postimerkkikansion viidellä markalla.

Yrittäjänä lähes 60 vuotta

Vaikka kilpailut ja ennätystehailut veivät paljon aikaa, niin päätyönä Fagerströmillä olivat kuitenkin monipuoliset liiketoimet. Hän teki harrastuksestaan ammatin. Urallaan hänellä oli kaikkiaan 12 eri alojen yritystä. Yrittäjyytensä hän kiteyttää seuraavasti: ”Aivan kuten urheilussa, myös yrittämisessä tarvitaan peräänantamattomuutta. Pitää osata muuntautua uusien haasteiden edessä. Aivan kuten ennen kilpailua pieni hermostuneisuus, vireystila on oltava päällä, jolloin syntyy myös tulosta.”

Ansioistaan Stig-Olof Fagerström on palkittu muun muassa Suomen Yrittäjien Keskusliiton Yrittäjäristin suuristillä nro 64 vuonna 1995. Liikuntaneuvoksen arvon hän sai vuonna 2006.

Ja toki hän on saanut myös Sotilaspoikaristin (Soldatgossenkorset) vuonna 1992 – kun kas muuten!

Teksti: **Matti Hyvärinen**

Lainaukset lähdekirjasta Muraja, Tuomas: S-O. Fagerström / Sotilaspojasta yrittäjäksi, maailmanmestariksi ja neuvokseksi (Moottoriveneurheilumuseosäätiö, 2008).

Raimon tietonurkka

Häkäpönttö

Sota-aikana oli vaikeaa saada bensiiniä autojen polttoaineksi. Niinpä kehitettiin puuhiilikaasutin, joka oli puukäyttöinen kaasugeneraattori, jossa kehitettiin voimakas kaasua käytettiin muun muassa autojen moottorissa polttoaineena.

Puuhiilikaasutinta kutsuttiin

lempinimellä ”häkäpönttö”. Hiiliä sai ostaa ainakin huoltoasemilta ja rautakaupoista.

Tällaisia häkäpönttöillä varustettuja autoja ajettiin arkikäytössä ja niillä ajettiin myös autokilpailuissa.

Raimo Berkan

Häkäpönttöillä varustettu auto. Kuva: Viljo Pietinen 12.10.1940, Helsinki / Museovirasto / Historian kuvakokoelma / valokuvaamo Pietisen kokoelma

Korsuhuumoria

– lähettänyt **Raimo Berkan**

Alokas valitti vääpelille, että hänen saappaansa olivat liian pienet ja vaati isompia. Vääpeli tenttasi: – Mahtuuko niihin villasukka? – Joo, mahtuu. – No mahtuuko kaksi villasukkaa? – Joo, mahtuu kaksikin. – Mitä ihmettä alokas sitten valittaa? – No, kun jalka ei mahdu, herra vääpeli.

Sotilaspojan
seuraava numero ilmestyy kesäkuussa.
Pyydämme kiltoja ja jäseniä lähettämään siihen tarkoitetun aineiston 20. toukokuuta mennessä.

Sotilaspoika kysyy

1. Sotilashautajaisissa soi usein Narvan marssi. Marsin historiaan liittyy Ruotsin kuninkaista

- A) Kustaa III
- B) Kustaa Vaasa
- C) Kaarle XII
- D) Kustaa II Aadolf

2. Kollaanjoki oli talvisodan kuuluisa taistelupaikka. Se sijaitsee luovutetun Karjalan

- A) Pälkjärvellä
- B) Ruskealassa
- C) Harlussa
- D) Suistamossa

3. Vuonna 1949 perustettuun Pohjois-Atlantin puolustusliittoon eli Natoon kuuluu tällä hetkellä

- A) 18 maata
- B) 22 maata
- C) 26 maata
- D) 30 maata

4. Puma on rynnäköpanssarivaunu, joita valmistetaan

- A) Britanniassa
- B) Saksassa
- C) Ranskassa
- D) Yhdysvalloissa

5. Ukrainan jakaa läntiseen ja itäiseen osaan

- A) Tonava
- B) Dnepr
- C) Don
- D) Prut

6. Valko-Venäjän rajanaapurit ovat

- A) Liettua, Puola, Ukraina ja Venäjä
- B) Puola, Slovakia, Ukraina ja Venäjä
- C) Latvia, Liettua, Puola, Ukraina ja Venäjä
- D) Liettua, Slovakia, Puola, Ukraina ja Venäjä

7. Neljästä alla olevasta EI OLE toiminut Puolustusvoimain komentajana

- A) Jarmo Lindberg
- B) Pekka Toveri
- C) Ari Puheloinen
- D) Jan Klenberg

8. Limperin Hilmasta lauloi

- A) Veikko Lavi
- B) Tapio Rautavaara
- C) Jope Ruonansuu
- D) Esa Pakarinen

9. Suomalaisten yleisin kuolinsy (Tilastokeskus 2021) ovat

- A) syöpäsairaudet
- B) muistisairaudet
- C) verenkierroelinten sairaudet
- D) tapaturmat

10. Ihmisen pienin luu on

- A) välikorvan jalustin
- B) varpaan jänneluu
- C) kieliluu
- D) sormen kärkiluu

Sotalotta – dokumentti lottajohtaja Fanni Luukkosesta

Sotakamreeri Raimo Salo on tehnyt dokumenttielokuvan Fanni Luukkosesta. *Sotalotta* sai ensi-iltansa Seinäjoen Suojeluskunta- ja Lotta-Svärd -muuseumissa 9.11.2022 ja nyt Raimo Salo esittää dokumenttiaan eri puolilla maata täysille saleille.

Raimo Salo kertoo, miten dokumentti syntyi

Oli lokakuu 2021 ja palasin kuvausreissulta Hyrynsalmelta ja ajattelin, että käyn samalla katsomassa Fanni Luukkosen hautapaikkaa Iissä. Olin aiemmin kuvannut muutamia videodokumentteja naisten sotakohdalta ja Fannin kohtelu sodan jälkeen on ”nyppinyt” minua jo pitkään.

Mielestäni häntä kohdeltiin väärin ja olin aiemmin 2011–2012 haastatellut lähes sataa lottaa, jotka kertoivat, miten kova paikka järjestön lakkauttaminen 23.11.1944 oli heille ollut. Fanni Luukkonen vilahdelti lottien kertomuksissa, joten päätin että yritän tehdä Fannista henkilökuvan, ainakin yritän päivittää sitä. Tein taustatutkimusta ja huomasin, ettei Fannista ole tehty videodokumenttia, mikä yllätti minut.

Otin yhteyttä Seinäjoen Suo-

Raimo Salo. Kuva: Salon kotialbumi

Olen vankkumaton Fanni-fani!

jeluskunta- ja Lotta Svärd -muuseumiin ja sieltä kerrottiin, että museolle tarvitaan videodokumentti Fannista. Näköisnukke hänestä on jo museossa.

Sain museolta puoltavan lausunnon, jolla anoin apurahaa kolmelta säätiöltä: Puolustusvoimien tukisäätiöltä, Valto Pernun säätiöltä ja Vapaussodan Invalidien Muistosäätiöltä, jotka alkoivat rahoittaa dokkariprojektiani.

Fanni Luukkosen hautauspaikka Iissä. Hautakivessä on teksti ”Isänmaa on Jumalan ajatus”. Kuva: Raimo Salo

Pääkertojiksi ja asiantuntijoiksi lupautuivat teologian tohtori, dosentti Marjo-Riitta Antikainen ja professori Tiina Kinnunen. Molemmat ovat tutkineet Lotta Svärdiä ja Fannia johtajuuden näkökulmasta, joka on dokumentinkin päälinja. Marjo-Riitta Antikaisen Fannin johtajuudesta kirjoittama teos *Velvollisuuden kutsu: Fanni Luukkosen johtajana* (Otava 2012) on tärkeässä osassa dokumentissa.

Lisäksi mukana on rintamalottia Aino Lindemanin kertomus rivilotan työstä ja kaksi Keski-Suomen Lottaperinneyhdistyksen jäsentä, joista toinen on pikkulotta. Elokuvalliseksi sisällöksi kuvasin 2022 kesällä naisten matkan ”road movien” Jyväskylästä Seinäjoelle Fannia tapaamaan ja matkakuvaus onnistui hienosti.

Heinä-elokuussa 2022 leikkasin dokumentin, käytin aikaneksina SA-kuvastoa ja lottien

alubeista skannattuja kuvia sekä ostin tk-kuvaajien sota-ajan liikkuvaa filmiä.

Dokkarin pituus on 35 minuuttia ja se on rajattu Fannin johtajuuteen, miten se alkoi ja loppui traagisesti. Paljon jäi kertomatta mutta tämä on minun Fanni-päivitykseni ja sain sen esitykseen Elisa Viihdekanavalle yhteistyökumppanin VLMedia Oy:n kautta.

Aihe on saanut runsaasti palstatilaa mediassa ja olen tyytyväinen siihen, ettei Fannia ainakaan vähään aikaan unohdeta. Olen vankkumaton Fanni-fani!

Kierrän esittämässä dokkaria kautta Suomen ja kiinnostusta aiheita kohtaa on, koska salit ovat olleet täynnä ja lisätilauksia tulee koko ajan. Esitän *Sotalotan* eduskunnan Pikkuparlamentin auditoriossa 26.4 ja tilaisuuden on lupautunut avaamaan Mika Aaltola Ulkopoliittisesta instituutista.

Raimo Salo
sotakamreeri
ylilutnantti evp.
kansandokumentaristi
040 658 5436

http://fi.wikipedia.org/wiki/Raimo_Salo

Lottajohtaja Fanni Luukkonen

Fanni Luukkonen syntyi Helsingissä 13. maaliskuuta 1882 ja kuoli sydäninfarktiin Helsingissä 27. lokakuuta 1947. Hänet on haudattu sukuhautaan

Iin Kruununsaaren hautausmaalle. Luukkonen johti Lotta Svärd -järjestöä vuodesta 1929 aina järjestön lakkauttamiseen saakka vuonna 1944.

Fanni Luukkonen. Kuva: Aarne Pietinen 18.11.1939. Muuseovirasto / Historian kuvakokoelma / Valokuvaamo Pietisen kokoelma

Fanni Luukkonen oli kiistatta yksi maamme merkittävimmistä henkilöistä viime sotien aikaan. Hänen johtamassaan järjestössä oli vuonna 1944 noin 240 000 naista, lottia ja pikkulottia, jotka antoivat ratkaisevan suuren panoksen sekä rintamalla että kotirintamalla Suomen taistellessa itsenäisyydestään.

Virallinen Suomi palkitsi Fanni Luukkosen silloisen maan tavan mukaan – kuten muutkin Suomen pelastajat – painamalla hänet maan rakkoon. Eivät sentään tuominneet Fannia sotasyllisenä. Fanni Luukkonen kuoli hyljeksittyinä fasismin leimassa. Hänet sanomuksella vaitettiin kuoliaaksi. Vain lotat muistivat, arvostivat ja surivat entistä johtajaansa, mutta heidän eivät uskaltaneet osoittaa kunnioitustaan näkyvästi.

Kyyristelykauden jälkeen Fanni Luukkonen ja lotat ovat saaneet ”kunnianpalautuksen” – vaikka eiväthän he kansan syvissä riveissä koskaan kunniaansa menettäneetkään.

Iin kirkkoherran Tapani Ruotsalaisen mukaan Luukkosen haudalle on tehty vuosittain touko – kesäkuun vaihteessa kunniakäynti ja pidetty pienimuotoinen tilaisuus (virsi, tervehdyssanat, seppeleenlasku, puhe, virsi). Tilaisuus on järjestetty Oulun Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -piirin perin-

nekilta ry:n ja Iin seurakunnan toimesta. Toimitusta kiinnostaisi tietää, kuinka usein valtiojohdolle on suoritettu kunniakäynnin Fanni Luukkosen haudalle.

Raimo Salon dokumentti on isänmaallinen teko ja kunnianosoitus lotille ja heidän johtajalleen.

Teksti:
Matti Hyvärinen

Fanni Luukkonen on saanut vahakuvansa Seinäjoen Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -muuseumiin. Kuva: Seinäjoen museot.

Muistolaatta Oulun Heinätorin koulun seinässä. Tekstin mukaan Fanni Luukkonen toimi koulussa opettajana 1906–1914. Kuva: Heinätorin koulun kuva-arkisto.

Kysymykset:
Veli-Matti Jusi.

Oikeat vastaukset sivulla 4.

In memoriam

Sotilaspoika Pentti Pesonen

Pentti Pesonen syntyi Karjalassa, Sortavalassa. Isänmaa ja sen puolustaminen olivat hänelle aina tärkeitä arvoja. Hän liittyi kotipaikkansa suojeluskunnan poikaosastoon jo alaikäisenä poikana. Talvisodan alettua Pentti joutui kotiväkensä kanssa evakkomatkalle, josta he kuitenkin myöhemmin pääsivät palaamaan kotiinsa. Sitten vihollinen vyöryi jälleen Karjalaan. Koti oli jätettävä lopullisesti.

Evakkomatka suuntautui Etelä-Pohjanmaalle. Pentti osallistui myös uudella kotiseudullaan nuorten maanpuolustustoimintaan sotilaspoikajärjestössä, jonka nimiseksi suojeluskuntien poikaosastot muutettiin.

Sotilaspoikajärjestö lakkautettiin

rauhansopimuksen vaatimusten mukaan kaikkien muiden isänmaallisten yhteisöjen mukana.

Kun myöhemmin Etelä-Pohjanmaan Sotilaspoikien Perinnekilta perustettiin, oli Pentti jälleen vahvasti mukana. Tunsimme, että sotilaspoikalupaus on edelleen ajankohtainen: *Sotilaspoikana suora on tieni, olkoonpa tehtävä suuri tai pieni. Kodin ja uskonnon puolesta lähdän, taistohon Suomeni vapauden tähden.*

Nyt ystävä ja kiltakaveri on poissa.

Teksti: Touko Mylläri

Kuva: Pesosen perhealbumi

Muistikuvia kesästä 1939 ja talvisodan alkupäivistä Lieksassa

Olimme muuttaneet Lieksaan syksyllä 1938 Pohjois-Savosta Lapinlahdelta. Isäni oli saanut uuden työpaikan Lieksasta ja hankki puutavaraa Käkisalmen paperitehtaalle. Varsin pian kotiuduimme uuteen kotikuntaan, joka tuntui vilkkaammalta kuin Lapinlahden kirkonkylä. **Maire-siskoni** kanssa jatkoimme keskeytynyttä koulunkäyntiä Lieksan keskuskoululla. Koulun johtavan kadun kulmauksessa oli **Kärjen** konditorialiike, josta sai makeisia. Aina ei voinut houkutuksia välttää. Jos sattui taskurahaa olemaan, ostin 25 pennillä toffeita, jotka pyörytettiin soimaan paperitöteröön. Niin kului talvi yläkoulun toisella luokalla pidetyn opettajan rouva **Nisulan** ohjaillessa opintojani.

Seuraava kesä oli varsin kuuma. Euroopassa kuohui ja sodan enteet olivat aistittavissa. Vanhemmat ihmiset seurasivat huolestuneena Saksan tapahtumia. Se oli liittynyt muutamia valtioita ja alueita, joissa oli saksalaisenemmistö, valtakuntansa yhteyteen. Nuoresta iästani johtuen moiset asiat eivät minua huolestuttaneet. Kesä kului samassa pihapiirissä asuvien kavereitten kanssa urheilun, Tikkataulu ja omavalmisteiset tikat olivat ahkerassa käytössä. Heitimme myös keihästä läheisellä pellolla. Siinä lajissa olin kakkonen, vaikka heittäjänä oli useita minua vanhempiaakin poikia.

Taskurahaa propsimetsästä

Kun perheemme oli suuri ja toimeentulo niukkaa, minulle heräsi halu saada vähän taskurahaa. Isäni vanhoja tuttuja oli Keiteleeltä kotoisin ollut **Eemil**-niminen metsuri. Pyrin hänen kaverikseen propsimetsään kuorimaan paperitehtaalle meneviä kuusipuita. Eemeli kaatoi kuuset, karsi ja katkoi kaksimetrisiksi pölleiksi. Minun tehtävänäni oli kuoria puut puhtaiksi käyttäen apuna katajasta kalikkaa, jonka toinen pää oli veistetty teräväksi. Kuu-

Kauko Saastamoinen. Kuva: Matti Hyvärinen

Talvisodan syttymispäivä on syöpynt mieleeni selkeänä.

sen kuoret irtosivat kohtuullisen hyvin kevään mahlan ansiosita. Tyvipölkkyjen kääntämisessä 11-vuotiaan voimat eivät riittäneet ja silloin oli huudettava Eemeliä avuksi. Työkohteisiin lähdettiin maanantaiamuuna linja-autolla ja palattiin kotiin lauantai-iltana. Majoitus oli läheisissä torpissa, joissa yöunta saattoi häiritä ruskeatakkisten torakoitten armeija. Silloin katsoimme parhaaksi Eemelin kanssa siirtyä nukkumaan sopiviin ulkosuojiiin. Päivittäin keitelimme kahvit ja söimme eväitämme Lieksanvaaran rinteellä josta avautui mahtava näkymä Pielisen yli Kolille. Olin Eemelin kaverina liki puolitoista kuukautta ja tienasin mukavat taskurahat.

Niin kului kesä ja syksyllä aloitin yläkoulun kolmannella luokalla. Opettajakseni tuli **Eelis Elssinen**. Heti alkajaisiksi hän teki hankalan kysymyksen: ”Oletko sinä yhtä hyvä oppilas kuin Maire-sisaresi?” En muista mitä vastasin, ehkä vähän punastelin. Koulu alkoi normaaliin tapaan kunnes tuli lokakuun 7. päivä, jolloin toteutettiin osittainen liikekannallepano. Menin aamulla normaalin tapaan polkupyörällä kouluun. Menimme kukin luokkaamme,

Lieksan suojeluskuntatalo Sarkala. Huomaa nimi katon harjalla. Kuva: Anna Hiltunen, 1930–1939 / Pielisen museon kuvakokoelmat

jossa meille ilmoitettiin että koulunkäynti keskeytetään toistaiseksi ja koulun tilat tulevat muuhun käyttöön. Siihen päättyi koulunkäyntini Lieksassa.

Kun miehet kutsuttiin ylimääräisiin kertausharjoituksiin (YH:hon kuten harjoituksia kutsuttiin), tuli Lieksasta keskeinen varuskunta kaupala. Miehiä oli majoituksessa eri puolilla kauppala sekä keskustassa sijainneessa suojeluskuntatalossa **Sarkalassa**. Se oli myös isäni majoitus- ja palveluspaikka, jonne oli lyhyt matka kodistamme. Lieksassa asuvat miehet taisivat käydä Sarkalassa päivittäin vain palvelusajalla ja syömässä, mutta nukkumassa kävi kukin mahdollisuuksien mukaan kotoon. Niin teki myös isäni. Joskus saattoi isällä olla tuliaisia ”Töpinästä”, jos oli jäänyt ruokaa jäljelle. Muutaman kerran tuliaisina oli pakillinen lihamaaronikeittoa ja armeijan pankkaa. Vieläkin vesi kiihottaa kielelle kun muistelee tuota aikaa.

YH:sta huolimatta metsätoita pyrittiin jatkamaan vanhempien metsurien voimin. Syyskesällä isäni mukana kulki opin tuntemaan työkohteet, joissa miehet jatkoivat metsätoita. Heille piti tietenkin maksaa palkat. Kun koulua ei ollut, sain isältäni tehtäväkseni kerätä palkanmaksua varten tiedot kunkin miehen työsuorituksista. Minun tuli lukea ristikolla olevien pölli-lukumääriä ja merkitä tiedot

paperille. Sen jälkeen oli lyötävä jokaisen pöllin päähän leimakirveellä merkki jotta ne on luettu. Tarvittavat tiedot vein isälleni ja hän kävi harjoitusten välillä saamallaan lomalla maksamassa miehille palkat. Taisin minäkin saada pientä korvausta työstäni.

Syksyllä 1939 tuli talvi lokamarraskuun vaihteessa, yllättäen. Lunta satoi useita kymmeniä senttejä. Tiet olivat tukossa ja kesti jonkin aikaa ennen kuin tiet saatiin avatuksi. Monilta jäivät perunat lumen alle ja maanviljelijöiltä turnipsit (rehunauris/toim.huom.) nostamatta. Kun lumi, joka oli sataanut sulaan maahan, sulii, voitiin juureksia jonkin verran korjata talteen. Minäkin olin eräissä talossa turnipsia nostamassa talonväen apuna. Niin kului lokamarraskuu pikku puuhissa. Pilkojin kotona tarvittavat poltopuut myös parille vanhemmalle rouvalle. Heiltä sain palkakseni pari markkaa kultakin.

Sota sytty

Marraskuun 30. päivän aamuna isäni lähti tavalliseen tapaan Sarkalaan. Kotvan kuluttua hän palasi hengästyneenä takaisin ja kertoi sodan syttyneen. Nopeat hyvästit jätettyään ja ilmeisesti joitakin ohjeita äidille antaen hän kiireesti palasi Sarkalaan, josta osa sotilaista oli jo lähtenyt rajaa kohti. Siitä alkoi isäni sotatie emmekä saaneet hänes-

tä mitään tietoja pariin kuukauden. Talvisodan syttymispäivä on syöpynt mieleeni selkeänä. Me asuimme aivan Lieksan keskustassa ja lähellä Nurmijärvelle johtavaa tietä. Tien varrella seurasimme poikien kanssa, kun sotilaat marssivat rajaa kohti. Muutamia pieniä tykkjäkin siinä meni hevosvaljakkojen vetämänä. Päivä oli meille keskenkasvuisille pojille ikimuistoinen ja jännittävä.

Talvisodan alkupäivinä vihollinen teki muutamia tiedustelulentouja Lieksan ylle, mutta pommituksia ei ollut. Ilmahälytyksen tullessa kiiruhdimme läheisen metsän suojaan valkoiset lakanat mukanamme. Näimme muutaman viholliskoneen lentävän. Äiti komensi meitä olemaan hiljaa, ikään kuin äänemme olisi paljastanut vihollislentäjille olinpaikkamme.

Lähtö evakkoon

Varsin pian meillekin tuli käsky pakata tarvittavat tavarat ja valmistautua evakkomatkalle. Muistamani mukaan joulukuun 3.päivänä lähdimme iltpäivällä kohti rautatieasemaa. Ennen asemalle saapumista tuli ilmahälytys ja meidät ohjattiin erään suuren kivirakenteisen kiinteistön kellariin. Hälytyksen päätyttyä jatkoimme matkaa asemalle ja ahtauduimme täpötäyteen junaan.

Joulukuun pimeässä alkoi matkamme Nurmeksensuuntaan. Määränpäätähän emme tieneet. Matka jatkui useasti pysähdellen kohti Kontiomäkeä. Yhdeksäntoista tunnin jälkeen saavuimme Lapinlahden asemalle, jonne evakkomatkamme päättyi. Totesimme, että olemme palanneet entiseen kotikuntaamme, josta runsas vuosi aiemmin olimme lähteneet Pohjois-Karjalaan. Lapinlahdesta tulikin sitten useaksi vuodeksi vakainainen asuinpaikkamme.

Kauko Saastamoinen

Kirjoittaja on Keski-Suomen Sotilaspoikien Perinnekillan kunniapuheenjohtaja.

Merkkipaalulla

95 vuotta

Toivo Lahtinen, Tampere 4.6.
Kalevi Laitsaari, Mikkeli 12.4.
Kauko Saastamoinen, Vaajakoski 12.6.

90 vuotta

Kalevi Aakula, Harjavalta 9.4.
Antti Alvio, Pori 26.4.
Pentti Hannula, Lammi 28.4.
Reijo Hastio, Hämeenlinna 10.4.
Matti Jokinen, Tuusula 17.3. Matkoilla
Veikko Koivula, Hollola, 29.4.
Osmo Kuusisto, Köyliö 11.5.
Matti Latomäki, Riihimäki 26.4.
Juhani Mallila, Vaasa 15.3.
Erkki Nieminen, Porvoo 22.3.
Leo Pajuvirta, Turku 2.7.
Lasse Sipinäinen, Lahti 21.1.
Reino Turunen, Laukaa 3.5.
Ei vastaanottoa
Veikko Veijalainen, Imatra 11.6.

85 vuotta

Pentti Jormanainen, Mikkeli 1.5.
Sauli Naatula, Punkalaidun 6.3.
Paavo Nissinen, Kouvola 23.1.
Pentti Seppä, Tervakoski 6.4.
Taisto Uusivirta, Pori 30.5.
Tauno Visuri, Punkalaidun 5.3.

80 vuotta

Tuomo Heimonen, Porvoo 18.3.
Maija-Leena Leivo, Porvoo 29.1.
Tapani Tuomola, Hämeenlinna 23.4.
Erkki Viita, Pori 10.3.

75 vuotta

Timo Hallenberg, Hämeenlinna 3.6.
Esa Jaatinen, Hämeenlinna 25.4.
Antti Kuoppamäki, Hämeenlinna 5.5.
Aimo Mäkinen, Hämeenlinna 24.6.

70 vuotta

Pentti Ekholm, Hämeenlinna 16.6.

60 vuotta

Jari Matiskainen, Mikkeli 20.4.

* * *

Syntymäpäiväilmoitukset

Tiedot Merkkipaalulla-palstalle liiton toimistoon tai päätoimittajalle. Julkaisemme pyydettyessä maininnan ”matkoilla” tai ”ei vastaanottoa” tai vastaanottoajan ja -paikan.

Julkaisupyynnön voi tehdä merkkipäivän viettäjä itse tai hänen suostumuksellaan esimerkiksi perheenjäsen tai kiltta. Pyyntö lähettävä vastaa siitä, että tiedolla on julkaisulupa. Kuva emme tällä palstalla julkaise. Tämä palvelu on maksuton.

Keski-Pohjanmaan Sotilaspojat, kertomuksia ja kiltatoimintaa -historiikki julkistettiin Kalajoella.

Torstaina 15.12.2022 kokoon-tui pieni, kunnioitusta herättävä kutsuvierasjoukko entiselle suojaluskuntatalolle, nykyiselle nuorisotalo Alexille juhlistamaan Keski-Pohjanmaan sotilaspoikien historiikin julkistamista. Kolmivuotinen työ oli saatu päätökseensä ja merkittävä pala sotilaspoikahistoriaa yksiin kansiin tallennettua. Projektin voimakaksikkona paikalla olivat kirjan päätoimittanut haapajärvinen kotiseutuneuvos **Juha Eronen** (92) ja Keski-Pohjanmaan Sotilaspoikien Perinnekilta ry:n kalajokinen puheenjohtaja, taloustirehtööri **Matti Rahkola** (92).

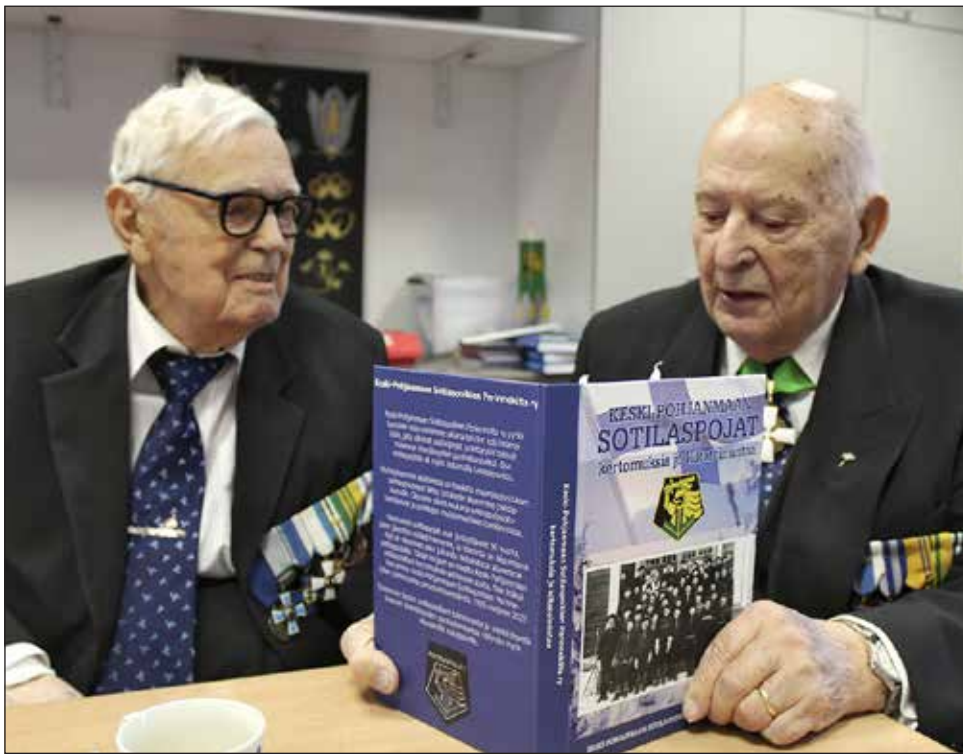
– Kun kysytään, mitä nyky päivän nuoriso tietää sotilaspojista ja heidän toiminnastaan sodan aikana - on vastattava, ettei mitään. Siksikin on tärkeää julkistaa tämä historiikki nyt. Me sotilaspoika-ajan kokeneet vanhenemme koko ajan, jäsenistö harvenee, asiat unohduttavat, Rahkola totesi.

Hänen mukaansa teoksen tarkoituksena onkin pitää muistissa se tärkeä kotirintamatyö, mitä silloiset lottatyöt ja sotilaspojat tekivät maamme itsenäisyyden puolustamiseksi.

Pojan ja hevosen yhteisymmärrystä

Sotilaspojat astuivat tyhjiin saappaisiin ja omalta osaltaan mahdollistivat viljelytoiminnan, karjanhoidon ja elämän jatkumisen maaseudulla. Rahkola oli vain kymmenvuotias koululainen liittyessään sotilaspoikiin. Hän muisti, ettei kaikkia noin vain otettu mukaan.

– Henki oli yhtenäinen ja isänmaallinen meillä pienem-

Keski-Pohjanmaan Sotilaspojat, kertomuksia ja kiltatoimintaa -historiikin päätoimitti Juha Eronen. Rahoituksen hankki Matti Rahkola. Neljäsosan kustannuksista kattoi Keski-Pohjanmaan Kulttuurirahaston myöntämä 2 500 euron apuraha. Suuren työn kirjan toteuttamisessa ja apurahan anomisessa teki Juha Eronen tytär Marja-Leena Eronen-Santakallio, joka digitoi tekstin ja kuvat, käsitteli kuvat, oikoluki tekstit sekä taittoi kirjan.

Kirjan kansi.

milläkin. Sulkeisjärjestystä harjoiteltiin suojeluskunnan pihalla opettaja **Martti Pentin** johdolla. Ampumaradalla käytiin erikseen. Keihäsojan montuisa saimme olla näyttömiehinä, kun suojeluskuntalaiset ampuivat pilkkaan.

11-vuotiaana Rahkolasta tuli 16-henkisen perheen hevosmies. Tämän tehtävän poika peri vanhimmalta veljeltään **Einolta**, joka joutui lähtemään sotaan 1942.

– Eihän sitä vielä mikään hevosmies ollut kansakouluikäisenä. Piti opetella valjastamaan

ja aisoittamaan hevonen ja vielä hypätä kyytillekin. Kaikenlaista siinä touhussa sattui, mutta onneksi hevonen oli niin viisas ja oppinut, että se ymmärsi poikasenkin kieltä heinäpellolle ja rankametsään ajellessa, muisteli Rahkola.

Sotilaspojat osallistuivat vuoden 1942 Suomi-Ruotsi -maottelumarssiin. Rahkolakin kävi 10 kilometrin kävelemässä 10 kilometrin matkan ja oli osaltaan auttamassa Suomea ylivoimaiseen voittoon.

– Saimme mitalin osallistumisesta sekä marssimerkin,

joka on minulla vieläkin talletessa.

Mätänevien ruumiiden arkuttamista

Juha Eronen aloitti koulunkäynnin Polvijärven Ruvaslahdella vuonna 1937, jolloin suojeluskunnan poikaosastossa ryhdyttiin järjestämään urheilutoimintaa. Pojat tekivät kilpahiihtoladut, pelasivat pesäpalloa ja harrastivat yleisurheilua.

– Sotilaspoikatoiminta oli lähinnä suojeluskunnan antamien tehtävien täyttämistä, mottien tekoa, keräyksiin osallistumisista ja talkootoimintaa. Itse jouduin hevosmiehenä keräämään taloista perunoita, jotka levitettiin rekeen ja annettiin nopeasti jäätyä. Sellaisina ne kuljetettiin rintamalle sotilaiden ravinnoksi, Eronen kertoi.

13-vuotiaana hän lähti saksalaisten miehittämään Kemijärven Isokylän Puikkolaan. Siellä Eronen kävi koululla saksalaisten varuskunnassa auttamassa tarvittaessa.

– Tärkeimpiä tehtäviämme oli saada saksalaisille paikallista lisäruokaa, esimerkiksi perunoita ja metsän riistaa, jotka he maksoivat vaihtamalla tuomamme antimet leipään.

Eroselle mieluisin tehtävä oli kuitenkin sopia kirkkohera **Lanjalan** kanssa kirkkoa ja saksalaisten sankarihautausmaata koskevasta aikataulusta. Sen sijaan mätänevien ruumiiden arkuttaminen oli sotilaspojalle viheliäisen hankala työ.

– Saksalaiset sotilasvainajat siirrettiin myöhemmin – ehkä valvontakomission määräyksestä Kemijärveltä yhteishautaan Norvajärvelle. Neuvosto-

liiton vainajat saivat arkun ja heidät haudattiin arvokkaasti.

Harvenevien rivien perinnettä

Runsaasti muitakin sotilaspoikien kokemuksia, tarinoita ja muistoja on nyt luettavana kirjassa *Keski-Pohjanmaan Sotilaspojat, kertomuksia ja kiltatoimintaa*. 368:lle sivulle on koottu sotilaspoikien kertomuksia sotiemme ajalta sekä Keski-Pohjanmaan Sotilaspoikien Perinnekillan toimintaa perustamisvuodesta 1995 vuoteen 2022.

– Sotilaspoikatyö päättyi 11.11.1944 suojeluskuntajärjestöjen lopetettua toimintansa Neuvostoliiton vaatimuksesta. 50 vuotta myöhemmin Pohjanmaallakin ymmärrettiin, ettei sotilaspoikien korkea ikä salli perinnekillan toiminnan aloittamisen siirtämistä tuonemmaksi. Monet killat olivat jo aloittaneet perinnetyönsä ja etumatkan kiinni saaminen vaati ripeää toimintaa, Eronen taustoitti kiltatyön aloittamisen vaiheita.

Parhaimmillaan sotilaspoikia oli Suomessa 73 000. Tännään rivit harvenevat nopeutuvalla tahdilla, vielä elossa olevien keski-ikä on jo 90 vuotta.

– Alexille tuli vanhoja äijiä, vaikka olisi pitänyt sotilaspoikia tulla, summasi asian leikkisästi nivalalainen kunniavieras, sotilaspoika **Veikko Junttila**.

Teksti ja kuvat:
Terttu-Liisa Kotka

Sotilaspojat mukana tammenlehvän sukupolven perinne- ja tukityössä

Tammenlehvän Perinneliiton (TAPE) tavoitteena on olla valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti tunnettu, tunnustettu ja arvostettu tammenlehvän sukupolven perinne- ja tukityön toimija. Sotilaspojat ja pikkulolat kuuluvat tähän sukupolveen. Tavoitteeseen johtavat käytännön toimet ovat alkaneet ja toteutuvat lähivuosien kuluessa.

Sotilaspoikien Perinneliitolalla on ollut edustajansa TAPE:n hallituksessa vuodesta 2016 lähtien. Prikaatikenraali evp **Hannu Luotola** luopui hallituspaikastaan vuoden 2022 päättyessä. Liiton edustaja TAPE:n edustajistossa on ollut FT **Heikki Vuorimies** vuodesta 2021 lähtien.

Teksti:
Hannu Luotola

Tammenlehvän Perinneliiton hallituksen puheenjohtaja, vuorineuvos Jukka Viinanen luovuttaa TAPE:n standardiliiton hallituksen jättäneille Pääesikunnan päällikölle, kenraaliluutnantti Vesa Virtaselle ja prikaatikenraali evp Hannu Luotolalle Helsingin Suomalaisella Klubilla 16.12.2022. Taustalla TAPE:n toiminnanjohtaja, eversti evp Pekka Holopainen. Kuva: Luotolan kuva-arkisto

Uusi Sotiemme perinne -sivusto avattiin 6.12.2022

Sotiemmeperinne.fi on Tammenlehvän Perinneliitto ry:n ylläpitämä sivusto, johon on kerätty kaikkien suomalaisten veteraaniliittojen tiedot vuosien varrelta. Sivusto toimii samalla valtakunnallisen ja alueellisen perinnetoimintaverkoston portaalina.

Sivusto elää kansallisena muistina vuoden 1939–1945 sotien miehistä ja naisista, Tammenlehvän sukupolvestamme, joka kesti Neuvostoliiton ankan taisteluylivoiman ja kohtuuttomat ehdot, jotka saneltiin Suomelle lopullisen rauhan vakuuksina.

Sotiemme perinne -sivuston kautta pääset myös niiden tietojen lähteille, jotka kertovat historiamme tapahtumista ennen talvi- ja jatkosotaa sekä taustatiedot sotien syttymisestä ja niihin johtaneista syistä. Niin ikään löydät tietoa sodan jälkeisistä vuosista jälleerakentamisen aikaan asti.

Mikä tärkeintä: Osoitteessa

sotiemmeperinne.fi pääset katsomaan ja kuuntelemaan heitä, joita ei enää ole. Olemme arkistoineet edesmenneiden veteraanimme kertomuksia sodasta, heidän sotapoluistaan ja elämästään, haavoittuneista, sankarivainajista, sotiemme naisista, kotirintaman joukoista, sotaorvoista ja sotalapsista, koko tammenlehvän sukupolvesta.

Meidän tulee vaalia vuosien 1939–45 sotien muistoa niin, ettei meidän koskaan tarvitsi enää kohdata sotaa maassamme. Meidän tulee pitää yllä ja viedä eteenpäin Suomen puolesta taistelleiden muistoa, sillä muistaen ja tuntien maamme sotahistorian emme koskaan unohda, miten arvokas maamme itsenäisyys on.

Otamme mielellämme vastaan myös ennen julkaisemattomia materiaaleja. Sivustoltamme löytyvät linkit, joiden kautta voi tutkia ja yrittää selvittää oman sukulaisen sotapolkua ja

löytää uutta tietoa sodan käyneiden sukulaisten tai muuten kiinnostavien ihmisten kohta-loista sotavuosina.

Toivotan mielenkiintoisia lukuhetkiä ja tutkimusretkiä sotiemmeperinne.fi-portaalin parissa!

Pekka Holopainen
Toiminnanjohtaja
Tammenlehvän
Perinneliitto ry

**Portaalin sivulla
Tietoa meistä
- Jäsenyhteisöt
on myös linkki Sotilaspoikien Perinneliiton
kotisivuille.
Toimituksen huomautus!**